

**Gemeente
Amsterdam**

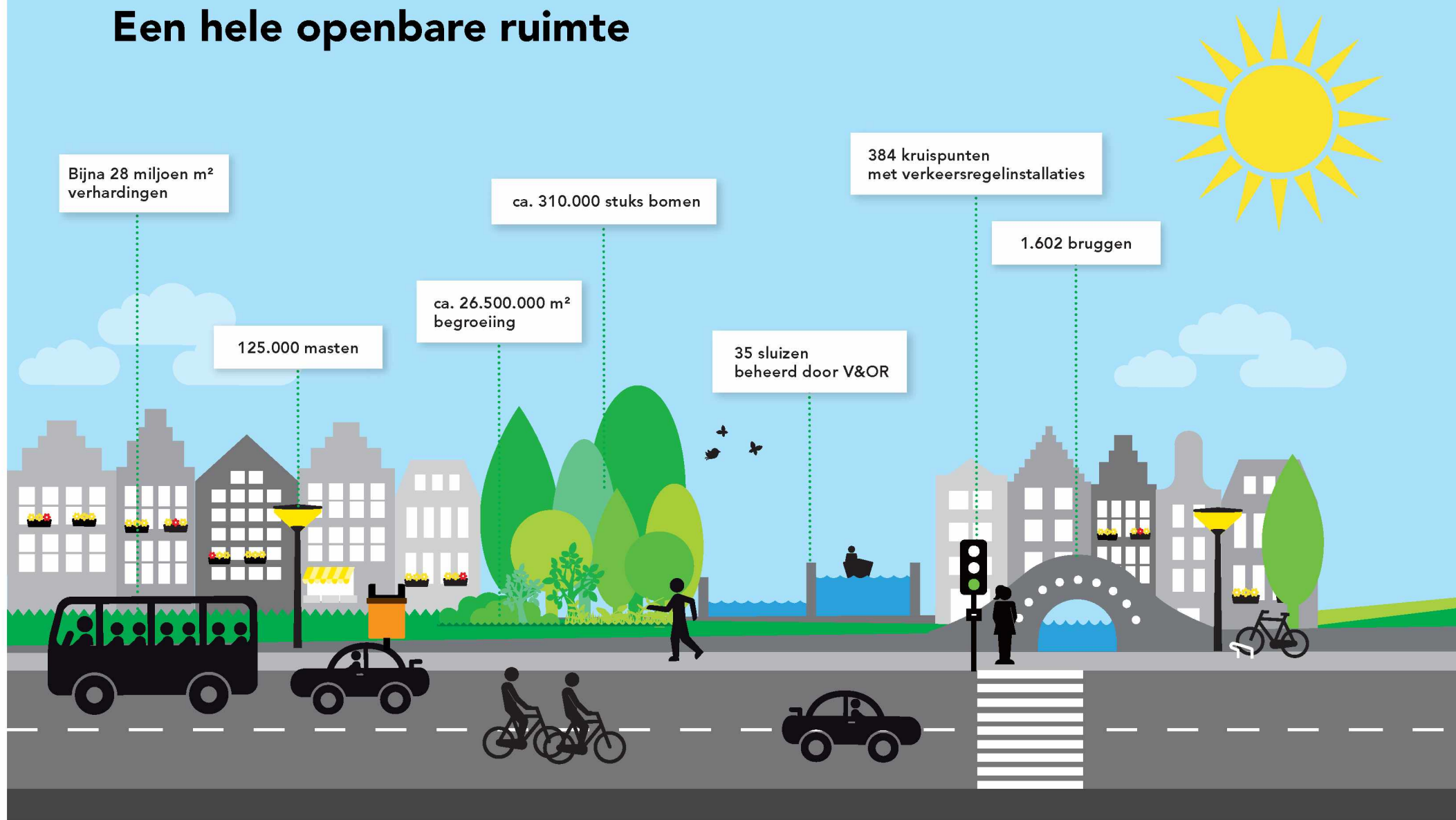
1 Amsterdam Heel & Schoon

Voor een schoon, heel en veilig Amsterdam

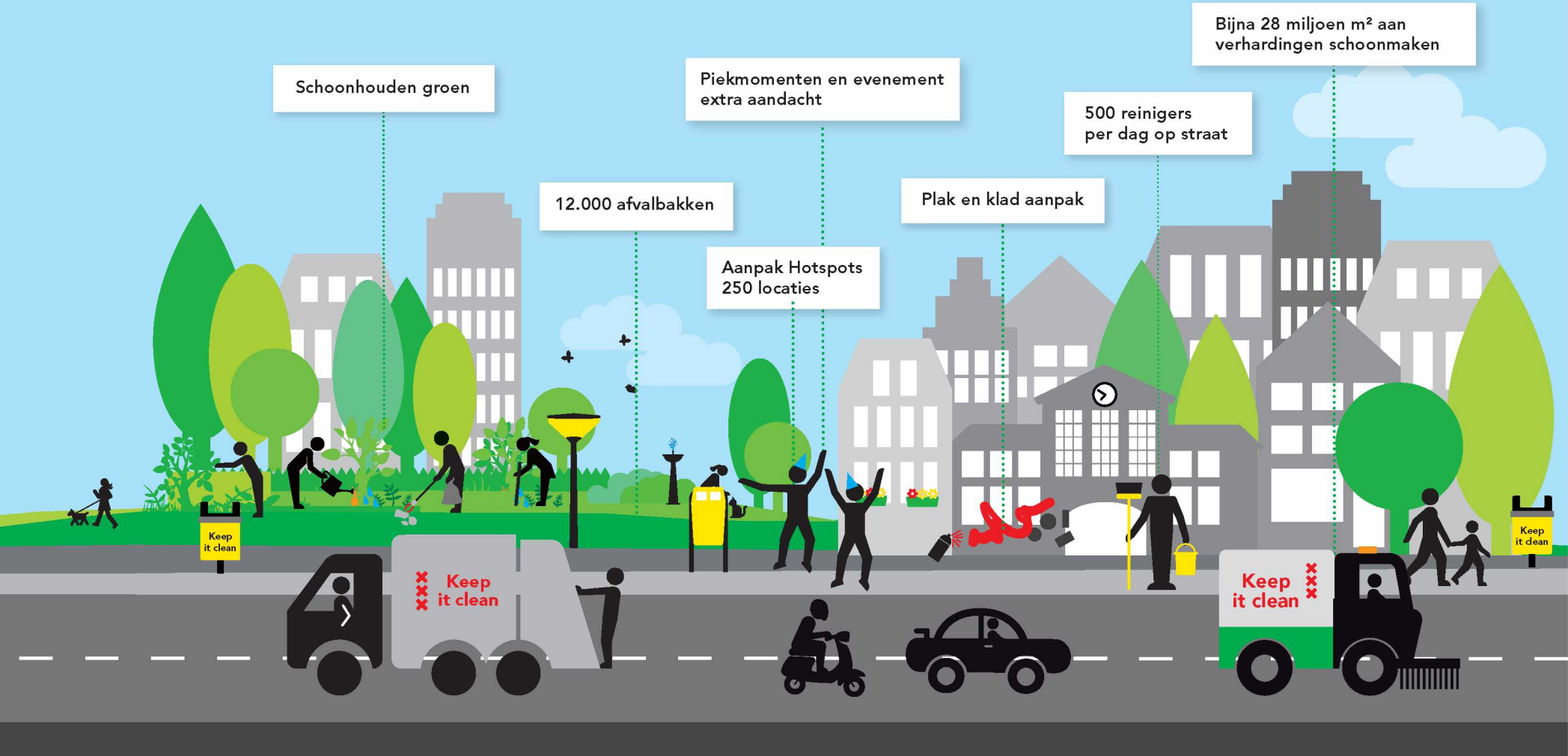
Vastgesteld op 8 juni 2017

Stadsbreed kader en systematiek voor het beheer,
onderhoud en reiniging van de openbare ruimte.

Een hele openbare ruimte

Een schone openbare ruimte

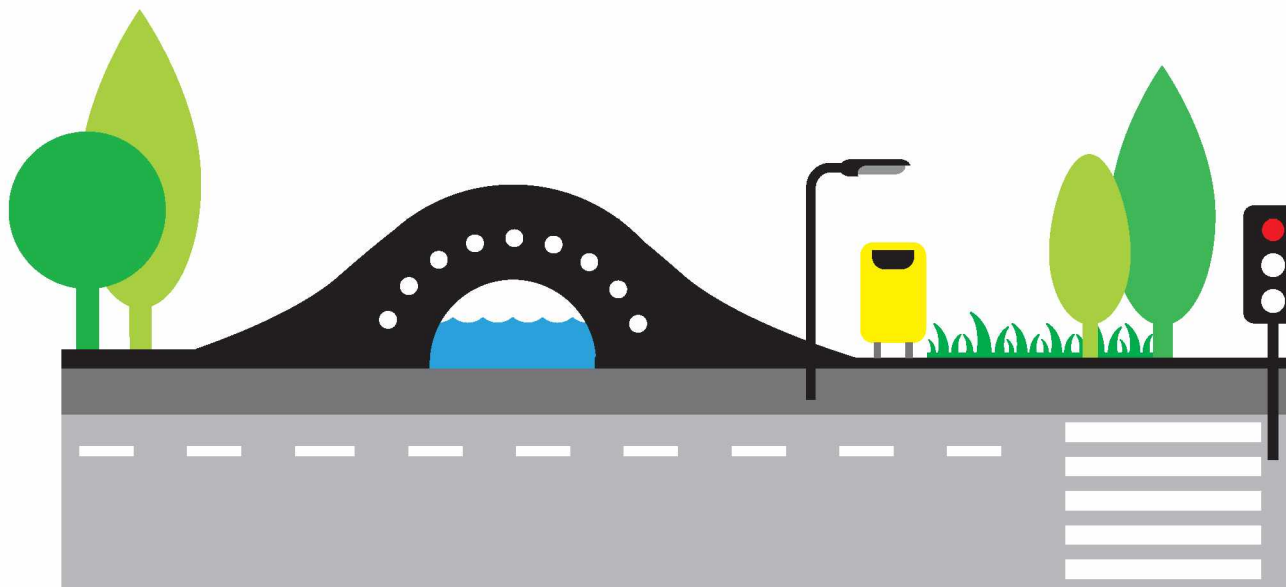

Vooraf

Amsterdam is een populaire wereldstad. De stad groeit en bloeit en steeds meer mensen maken gebruik van de openbare ruimte. We creëren extra openbare ruimte en zorgen dat de doorstroming in de stad goed is. Maar de groeiende druk op Amsterdam vraagt ook om een intensievere schoonmaak en adequaat onderhoud van onze kapitaalgoederen.

Grote delen van Amsterdam, zoals de 20e-eeuwse wijken buiten de ring en boven het IJ, liggen er niet goed genoeg bij. Daarom investeren we de komende jaren in een grote en duurzame opknapbeurt voor heel Amsterdam. Niet alleen zodat de stad voor alle Amsterdammers schoon, heel en veilig is, maar ook zodat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en die graag aan de slag willen, betaald werkervaring op kunnen doen. Reparaties aan straatmeubilair dat nog goed te gebruiken is, het aanpakken van onze parken, het verwijderen van graffiti en het aanleggen van postzegelgroen op lege plekken in de stad zijn zeer nuttige bijdragen.

Naast heel moet Amsterdam ook schoner. Niet alleen in het centrum en rond festivals moet de openbare ruimte er 24 uur na afloop van een evenement weer spic en span uitzien. Ook verder van de Dam, zoals in 5.1.2.e en Nieuw-West, moet het schoner worden. Zwerfafval mag ook daar niet weken blijven liggen. Waar de stad nu sober wordt schoongehouden en onderhouden, streven we ernaar de hele stad in 2025 verzorgd te maken en te houden.

Dit kader 5.1.2.e & Schoon vormt de basis voor de nieuwe stadsbrede systematiek voor het beheer van de stad. De gemeente gaat voor hoogwaardig beheer op basis van de volgende vijf principes:

- De openbare ruimte kan goed en veilig gebruikt worden.
- We beheren de openbare ruimte duurzaam, met oog voor mens en milieu.
- Beheer zorgt voor een aantrekkelijke en verzorgde openbare ruimte.
- Waar mogelijk beheren we samen met bewoners en bedrijven.
- We beheren slagvaardig en kosteneffectief.

Dit alles om ervoor te zorgen dat alle Amsterdammers een schone, hele en daarmee veilige leefomgeving hebben.

Abdeluheh Choho

Wethouder Openbare Ruimte en Groen
&

5.1.2.e

Wethouder Verkeer & Vervoer

Inhoud

Inleiding

- 0.1 Hoogwaardig beheer van de openbare ruimte
- 0.2 Het beheer ontwikkelt zich mee met de openbare ruimte
- 0.3 Leeswijzer

Deel 1 Strategie op beheer

- 1.1 We streven ernaar de hele stad in 2025 naar een verzorgd niveau te brengen
- 1.2 Vijf principes van hoogwaardig en integraal beheer
 - A. Functionaliteit: beheer om de functionaliteit te waarborgen
 - B. Duurzaamheid: beheren voor de toekomst
 - C. Aantrekkelijkheid: de gelijke stad, overal streven we naar ambitieniveau verzorgd in 2025 en het wegwerken van achterstallig onderhoud
 - D. Participatie: lokaal maatwerk en medebeheer van de openbare ruimte
 - E. Kostenefficiëntie: één stedelijk systeem en een optimale balans tussen kosten, prestaties en risico's

8

8
11
13

14

14
15
16
18
22
24
28

Deel 2

Assetmanagement: de basis op orde voor hoogwaardig beheer

- 2.1 Met assetmanagement meer transparantie en slimmer programmeren
- 2.2 Ontwikkelopgaven om te komen de volledige implementatie van assetmanagement
- 2.3 Zo werken wij in Amsterdam: één stad, één beheersysteem
 - 5.1,2,e op basis van CROW systematiek
 - II. Definitie voor achterstallig onderhoud
 - III. Schaalniveau waarop ambities bereikt worden: aansluiten bij gebiedsgericht werken
 - IV. Monitoring en inspectie
- 2.4 Meten is weten: bestuurlijke indicatoren
- 2.5 Nieuwe financiële systematiek voor optimaal beheer

30

30
34
35
35
37
37
38
39
42

Bijlage

Huidige staat van de openbare ruimte

48

Inleiding

0.1

Hoogwaardig beheer van de openbare ruimte

Waarom een nieuw kader voor het beheer van de openbare ruimte

De openbare ruimte wordt intensief gebruikt en is steeds belangrijker als ontmoetings- en verblijfsplek. De Amsterdammers, bezoekers en toeristen mogen rekenen op een aantrekkelijke openbare ruimte, die het stedelijk leven faciliteert. De opgave om de groeiende druk op onze wegen, straten, pleinen en parken op een duurzame en kostenefficiënte wijze te accommoderen en de unieke openbare ruimte van Amsterdam te versterken, is een complexe opgave die een effectieve en toekomst vaste aanpak verdient.

De kwaliteit van de openbare ruimte en daarmee ook het beheer, is van groot belang voor de stedelijke economie en de leefbaarheid in de stad. Deze kwaliteit willen we naar een hoger niveau tillen en sluit aan bij de Amsterdamse ambities en het veranderend gebruik van de openbare ruimte. In heel Amsterdam wordt voor het beheer van onze kapitaalgoederen (assets) minimaal het ambitieniveau verzorgd nagestreefd voor een hele en schone openbare ruimte.

Dit ambitieniveau wordt niet overal in Amsterdam gehaald. De laatste decennia is door economische en politiek bestuurlijke redenen de achterstand in het onderhoud van de openbare ruimte opgelopen; bij ongeveer 7% van de straten en pleinen is momenteel sprake van achterstallig onderhoud en ook bij het

onderhouden van de bruggen, kademuren en groenvoorzieningen en bij het schoonhouden van onze wegen, straten en pleinen halen we niet overal het ambitieniveau verzorgd. Het is tijd voor een grondige inhaalslag. Om de openbare ruimte in 2025 op ambitieniveau verzorgd te krijgen en te houden, passen we hoogwaardig beheer toe.

De vijf principes van hoogwaardig beheer

Met hoogwaardig beheer kiezen we voor één stedelijk systeem waarmee we onze openbare ruimte zo duurzaam en zo kostenefficiënt mogelijk, met oog voor en waar mogelijk samen met de buurt kunnen beheren, zodat de functionaliteit en aantrekkelijkheid geborgd wordt en blijft. Amsterdams hoogwaardig beheer gaat uit vijf principes:

- A. Functionaliteit:** het beheren van onze assets heeft als primair doel de functionaliteit van de openbare ruimte te waarborgen;
- B. Duurzaamheid:** we beheren de openbare ruimte voor de toekomst en we dragen bij aan de duurzaamheidsambities van Amsterdam;
- C. Aantrekkelijkheid:** we kiezen voor een gelijke stad. Overall in Amsterdam streven we ernaar de openbare ruimte in 2025 op ambitieniveau verzorgd te beheren en we pakken het achterstallig onderhoud aan;
- D. Participatie:** beheer biedt ruimte voor lokaal maatwerk en medebeheer;
- E. Kostenefficiëntie:** bij het beheren van onze assets werken we volgens één stedelijk systeem en zoeken we naar een optimale balans tussen de kosten, prestaties en risico's en gaan we de voorspelbaarheid hiervan verhogen.

We beheren, onderhouden en reinigen onze assets middels assetmanagement

Beheer is meer dan alleen dagelijks en groot onderhoud (de technische werkzaamheden uitvoeren en het reinigen) en vernieuwing aan de hand van de conditie van de assets. Beheren is ook het in goede banen leiden van het gebruik van openbare ruimte, het sturen op de vastgestelde ambities en het aanpassen van de openbare ruimte aan de gewijzigde omstandigheden en behoeftes. Veel van de relevante strategische keuzes zitten daarmee niet alleen in de manier van onderhouden en reinigen, maar juist ook in het sturen op prestaties, risico's, kosten en het maken van keuzes bij het inrichten van de openbare ruimte.

Amsterdam heeft gekozen¹ om voor het stedelijk beheer, assetmanagement uit te rollen. Assetmanagement bestaat uit activiteiten en vaardigheden om optimaal en duurzaam prestaties, risico's en kosten te beheersen, in balans te brengen en de voorspelbaarheid hiervan te vergroten gedurende de gehele levenscyclus van de assets. We werken conform het zogenaamde 'Total Cost of Ownership' (TCO) principe; we maken inzichtelijk wat de financiële consequenties van beslissingen zijn over de hele levenscyclus, van aanleg tot vervanging.

Figuur 1: Plaats van 1Amsterdam Heel & Schoon in de keten.

¹ 1 Stad, 1 Opgave; maatregel 7+8 Koopmanschap

Eén stad, één aanpak

Onder andere met de Structuurvisie Amsterdam 2040, de Visie Openbare Ruimte, de ^{5.1.2.e} de Agenda Duurzaamheid, de Uitvoeringsagenda Mobiliteit en de implementatie van het Assetmanagement is de afgelopen jaren richting gegeven aan een duurzame en toekomstbestendige inrichting en hoogwaardig beheer van de stad.

Het kader ^{1 5.1.2.e} & Schoon (1AH&S) is van toepassing op alle stedelijke assets en vervangt de Nota BoN ('Beheren op Niveau', vastgesteld door de gemeenteraad op 19-11-2008) en (delen van) de

beleidskaders van de stadsdelen op het gebied van schoonhouden en het onderhouden van de openbare ruimte.

Het kader 1AH&S biedt één uniform systeem en werkwijze, zodat de beheerder weet wat de ambitie is en zijn aandacht kan vestigen op de meest effectieve en efficiënte realisatie om het ambitieniveau te bereiken en in stand te houden. De exacte uitvoering van ontwerp-, beheer- en onderhoudswerkzaamheden krijgt vorm op het tactische en operationele niveau, bij de beheerorganisaties, in instandhoudingsplannen, uitvoeringsplannen, programma's en werkbestekken.

Eén kader voor alle assets in de openbare ruimte

De openbare ruimte kent een grote diversiteit aan assets die we allemaal op een hoogwaardige wijze onderhouden en schoonhouden en waarvoor we het ambitieniveau verzorgd hanteren. In Amsterdam worden in de openbare ruimte de volgende assets onderscheiden: verhardingen, groen, civiele constructies (bruggen, tunnels, viaducten, oevervoorzieningen, sluizen, waterkeringen), verlichting (openbare verlichting, stadsilluminatie, klokken, reclame), verkeersregelinstanties/ verkeersinformatiesystemen en de categorie overig (onder andere fietsenstallingen, kunst, stedelijke bushaltes, laadobjecten, straatmeubilair, verkeersborden, sport- en spelvoorzieningen, urinoirs en openbare toiletten). Op termijn zal voor alle assets, ook voor objecten van derden, gestuurd worden op het ambitieniveau verzorgd.

Besparingen groen, reiniging en openbare ruimte

Op dit moment is de Gemeente Amsterdam bezig met een efficiëntieslag in de organisatie. Dit zorgt onder andere voor een verbeterde en slagvaardigere organisatie voor het onderhoud en reiniging van de openbare ruimte, met behoud van de huidige kwaliteit op straat.

Het beleidskader ^{1 5.1.2.e} & Schoon richt zich op de kwaliteit van de openbare ruimte en tegelijkertijd zorgt dit kader voor uniforme afspraken in de stad. Dit helpt de organisatie efficiënt en slagvaardig te maken.

0.2

Het beheer ontwikkelt zich mee met de openbare ruimte

Amsterdam is een sterk groeiende metropool met een historische kern, wereldberoemde grachten en een vrijzinnig en internationaal imago. Een wereldstad met een aantrekkelijke woon- en werkomgeving en een onweerstaanbare aantrekkingskracht op een groeiende groep gebruikers. Dagelijks zijn er in Amsterdam 800.000 verplaatsingen met de auto, 625.000 met de fiets, 600.000 te voet en 600.000 met het openbaar vervoer² en deze aantallen blijven groeien, mede door het toenemende toerisme.

Om gesteld te staan voor de groeiende druk op de openbare ruimte, moet het beheer zich mee ontwikkelen met de trends en Amsterdamse ambities, zoals de Stad in balans en de ^{5.1.2,e} Dit houdt in dat we de maatregelen om onze openbare ruimte op het ambitieniveau te krijgen en te houden, uitvoeren daar waar en wanneer het kan en moet.

Amsterdam heeft een Visie op de openbare ruimte opgesteld "De huiskamer van alle Amsterdammers" waarin de ambities en principes voor de openbare ruimte voor de middellange termijn (2025) zijn bepaald.

De vijf ambities voor de openbare ruimte

De Visie Openbare Ruimte gaat uit van vijf ambities, gebaseerd op een analyse van trends en ontwikkelingen, die als uitgangspunt dienen voor onderliggende stedelijke kaders en uitvoeringsagenda's.

1. De openbare ruimte is ingericht op huidig en toekomstig gebruik;
2. De openbare ruimte ondersteunt de dynamiek van de stad;
3. De openbare ruimte wordt duurzaam ingericht en beheerd;
4. De openbare ruimte wordt overal op niveau verzorgd onderhouden en beheerd;
5. Het inrichten en beheren van de openbare ruimte is een gezamenlijke opgave.

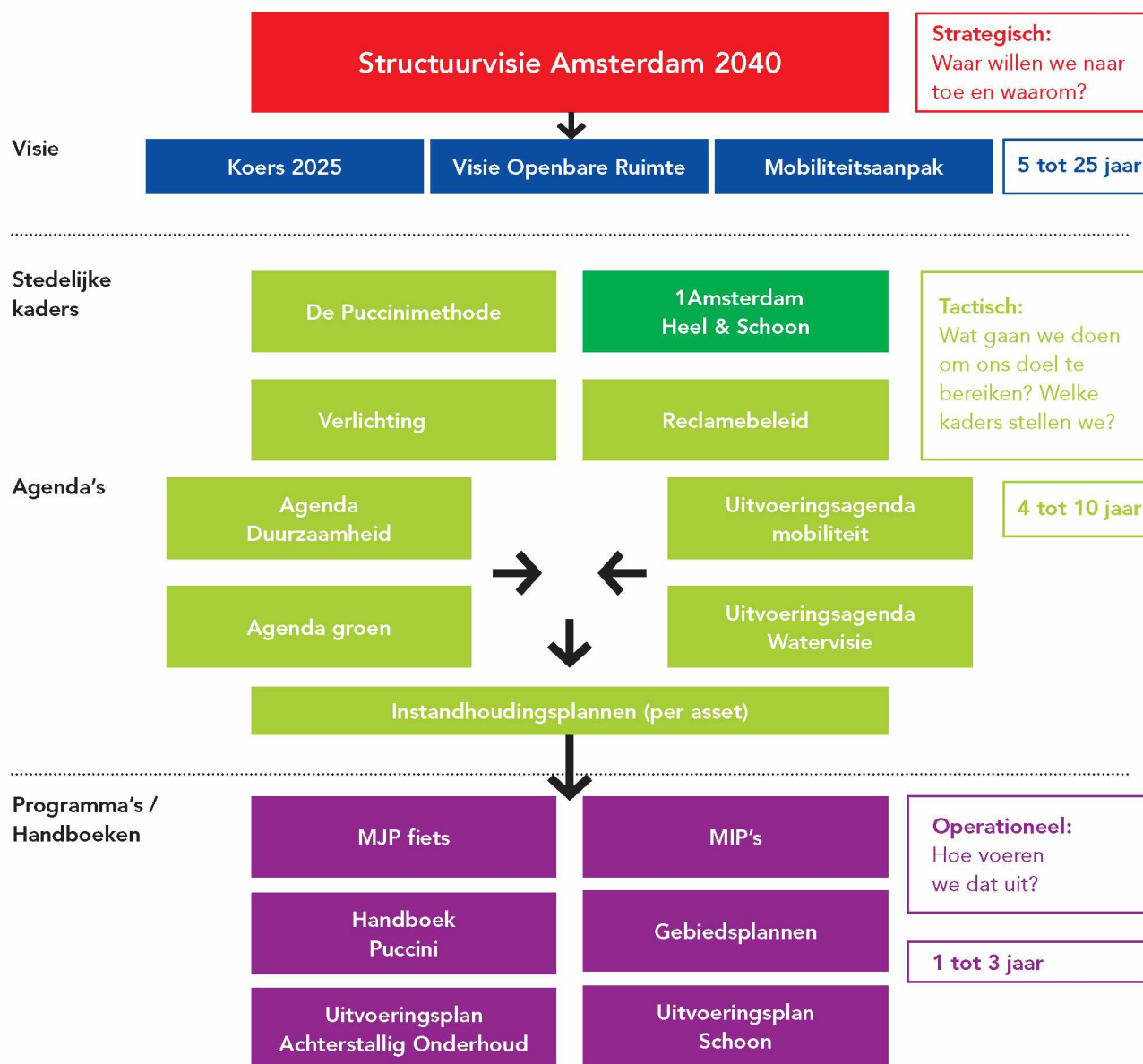
² Bron: De staat van de stad 2015

Het kader 1Amsterdam Heel & Schoon sluit aan bij de ambities van de Visie Openbare Ruimte

1AH&S is de uitwerking van met name de vierde ambitie van de Visie Openbare Ruimte; overal in de stad beheren we de openbare ruimte op een verzorgd niveau. We streven ernaar dit niveau in 2025 bereikt te hebben. 5.1.2.e wordt niveau verzorgd al bereikt in 2017, door het vrijmaken van de benodigde structurele middelen. 1AH&S is een objectief systeem en stedelijke werkwijze, waarbij de hoofdprincipes voor hoogwaardig beheer van de openbare ruimte (functionaliteit, duurzaamheid, aantrekkelijkheid, participatie en kostenefficiëntie) als uitgangspunt dienen en passen bij de Visie Openbare Ruimte.

Zonder daarin compleet te zijn geeft het schema in figuur 2 een beeld van de positie van het kader 1AH&S en de relatie met andere beleidsproducten, zoals de Visie Openbare Ruimte.

Als vervolg op dit beleidskader en de ambities van het college voor Heel en Schoon komt er een uitvoeringsplan Heel en een uitvoeringsplan Schoon. In het uitvoeringsplan Heel, genaamd het "Deltaplan Openbare Ruimte Amsterdam", staat hoe de incidentele middelen in 2016, 2017 en 2018 worden ingezet om het achterstallig onderhoud bij verhardingen, groen en civiele constructies in te lopen. In het uitvoeringsplan Schoon wordt de inzet bepaald van de additionele structurele middelen voor de periode 2017 – 2020. Het uitvoeringsplan Schoon vormt samen met het Afvalplan één aanpak voor de reinigingsketen in de stad.

Figuur 2: Positionering van kader 1AH&S.

0.3

Leeswijzer

In deel I van het kader wordt de strategie op het beheer toegelicht. De vijf principes van hoogwaardig beheer vormen de basis van het kader en geven richting aan het beheer van de Amsterdamse openbare ruimte.

In deel II wordt de uniforme Amsterdamse aanpak beschreven. Er wordt één uniform normerings-, monitorings- en inspectiesystematiek voor alle assets en reiniging ingevoerd, zodat we overal in de stad dezelfde taal spreken en er kan worden gestuurd op de geambieerde kwaliteit, kosten en risico's. Dit is de basis van assetmanagement.

01

Strategie op beheer

1.1

We streven ernaar de hele stad in 2025 naar een verzorgd niveau te brengen

Een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is vormt overal de basisvoorwaarde voor een leefbare en aangename sfeer van die omgeving. We kiezen voor het ideaal van een gelijke stad, waarbij Amsterdam in 2025 overal hetzelfde minimumniveau verzorgd kent. Het beheer van de openbare ruimte is hoogwaardig en wordt integraal uitgevoerd. We werken met één stedelijke normerings-, monitorings- en inspectiesystematiek en we spreken overal dezelfde taal. Beheren op ambitieniveau verzorgd levert overal in de stad hetzelfde resultaat op.

1.2

Vijf principes van hoogwaardig en integraal beheer

De aanpak om de openbare ruimte op ambitieniveau verzorgd te onderhouden, houdt rekening met de locatie-specifieke kenmerken. Door intensiever en gevarieerder gebruik vraagt de Noordermarkt een andere strategie om schoon te houden, dan een woonstraat in Zuidoost. En om de bereikbaarheid en veiligheid tijdens de uitvoering te waarborgen, vragen straten in landelijk Noord een andere aanpak voor onderhoud, dan een straat in de Pijp. Maar overal in Amsterdam gaan we uit van de vijf principes van hoogwaardig beheer:

5.1.2,e ; het beheren van onze assets heeft als primair doel de functionaliteit van de openbare ruimte te waarborgen;

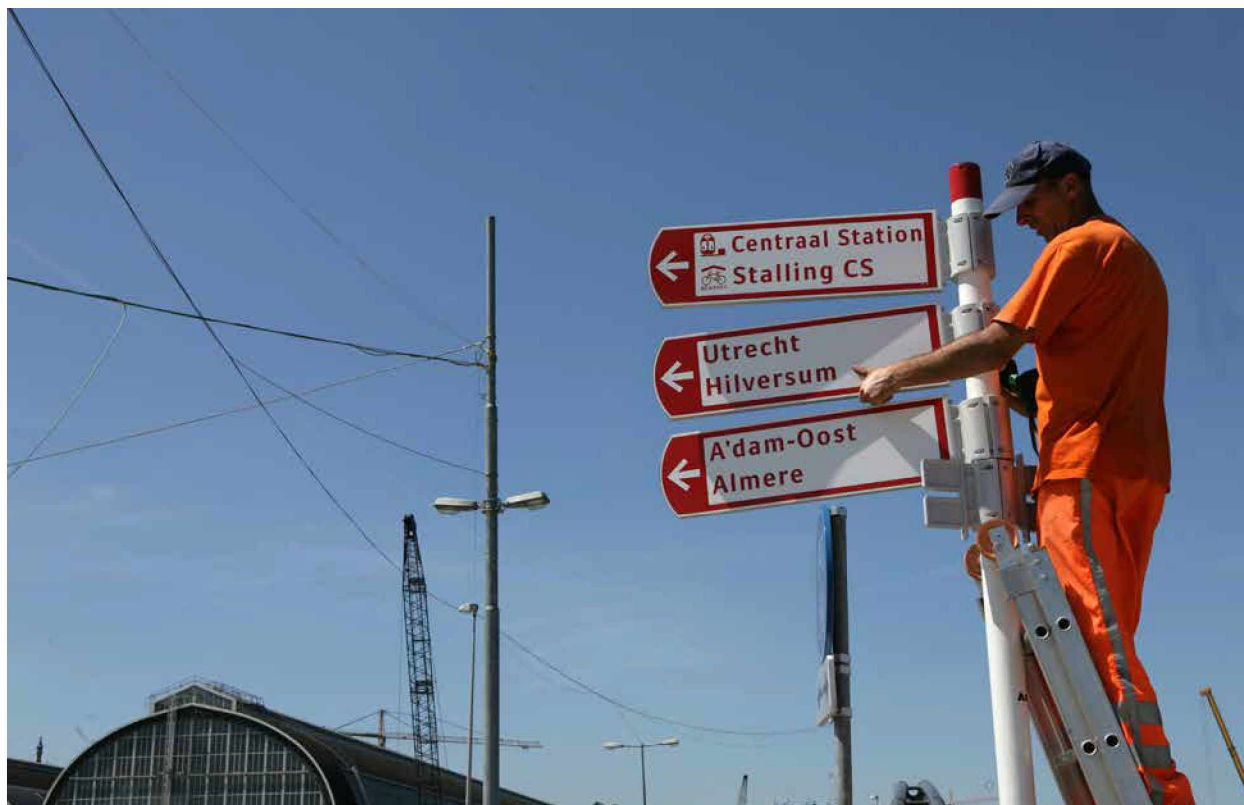
5.1.2,e ; we beheren de openbare ruimte voor de toekomst en we dragen bij aan de duurzaamheidsambities van Amsterdam;

5.1.2,e ; we kiezen voor een gelijke stad.

Overal in Amsterdam streven we ernaar de openbare ruimte in 2025 op ambitieniveau verzorgd te beheren en we pakken het achterstallig onderhoud aan;

5.1.2,e ; het beheer biedt ruimte voor lokaal maatwerk en medebeheer;

5.1.2,e cy; bij het beheren van onze assets werken we volgens één stedelijk systeem en zoeken we naar een optimale balans tussen de kosten, prestaties en risico's en gaan we de voorspelbaarheid hiervan verhogen.

Deze vijf principes vormen de kern van 1AH&S, maar kunnen op gespannen voet met elkaar staan. De uitdaging om deze principes zoveel mogelijk te verbinden, is geen gemakkelijke opgave en zal gebiedsgericht en integraal uitgewerkt worden. Wanneer de vijf principes binnen een beheeropgave strijdig zijn, wegen bereikbaarheid en veiligheid (functionaliteit) het zwaarst.

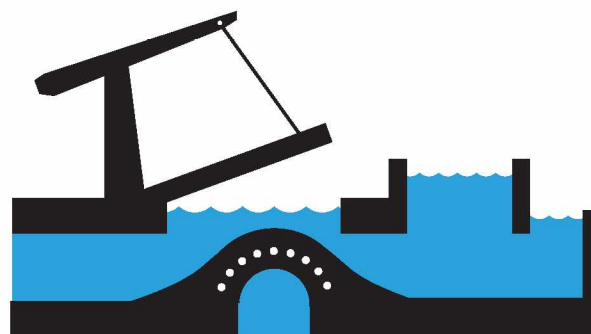
A

Functionaliteit: Beheer om de functionaliteit te waarborgen

Met beheer zorgen we dat iedereen gebruik kan maken van een schone, hele en veilige openbare ruimte en dat de functionaliteit van de stedelijke assets in de openbare ruimte gewaarborgd is. We snoeien de perken, zodat de straten en fietspaden begaanbaar zijn, we houden de wegen en pleinen heel en schoon, zodat iedereen zich veilig kan verplaatsen en we zorgen dat alle objecten juist staan en werken, zodat er geen onveilige situaties ontstaan.

Wettelijk kader voor inrichting en beheer van de openbare ruimte

Voor de kwaliteit van het beheer van de openbare ruimte, het onderhoud, de straatreiniging en onkruidbestrijding mogen gemeenten eigen ambities formuleren. De gemeente heeft echter als beheerder op grond van onder andere de Wegenwet en het Burgerlijk Wetboek ook een wettelijk zorgplicht om de openbare ruimte gedurende langere termijn 'schoon, heel en veilig' te houden. Hieronder valt bijvoorbeeld onderhoud aan bruggen en wegen, het snoeien van bomen, het treffen van verkeersmaatregelen en gladheidbestrijding. Gladheid wordt bestreden om de wegen in de wintermaanden veilig begaanbaar te houden.

Meetbare prestaties van de assets

Het zorgen voor een functionele openbare ruimte is het primaire doel van beheer. De gemeente kan ook wettelijk aansprakelijk gesteld worden voor ongevallen die ontstaan door aantoonbare gebreken of achterstallig onderhoud.

Om onveilige situaties te voorkomen, wordt de kwaliteit van de assets op een risicogestuurde wijze beoordeeld. Goed assetmanagement kan echter alleen plaatsvinden als de gewenste prestaties van de assets duidelijk gedefinieerd zijn. We willen niet alleen weten of de asset functioneert, maar we willen ook meetbare afspraken maken over de eisen die we stellen aan bijvoorbeeld de betrouwbaarheid, beschikbaarheid en veiligheid van de asset. Amsterdam werkt daarom aan een doorontwikkeling van het meetbaar maken van de eisen aan de assets.

Beheer begint met een adequate inrichting

Een adequate inrichting van de openbare ruimte is zeer bepalend voor de kwaliteit en effectiviteit die beheer kan leveren. Dit beleidskader gaat niet in op specifieke ontwerp- en inrichtingsprincipes van de openbare ruimte, maar beheer wordt altijd betrokken bij een ontwerp-opgave. Om zwerfval te voorkomen is het bijvoorbeeld van groot belang waar, hoeveel en van welke afmeting de afvalbakken in de openbare ruimte zijn.

Middels de Puccinimethode wordt de beheeropgave (reiniging en onderhoud) en 'Total Cost of Ownership' (TCO) voor veelgebruikte materialen en ontwerpkeuzes vooraf afgewogen. Bij andere ontwerpen en materialen zal de beheerbaarheid en TCO op projectniveau worden uitgewerkt.

De Puccinimethode

De Puccinimethode is het kader voor de inrichting van de openbare ruimte volgens één Amsterdamse traditie en cultuur. De Puccinimethode heeft voornamelijk betrekking op de materialen en ten dele op de ontwerpprincipes voor de Openbare Ruimte. Het doel is een samenhangend (straat)beeld, nauwkeurig uitgevoerd in een duurzame en hoge kwaliteit die past bij de stedenbouwkundige gordels van de stad. Daarnaast draagt standaardisering bij aan het efficiënt en effectief beheren van de openbare ruimte. Bij de keuze voor materialen en een inrichting zijn onderhoudbaarheid en duurzaamheid (robuust, lange levensduur, minimaal materiaalverlies, afgestemd op het beheermaterieel) belangrijke uitgangspunten. De levensduurkosten worden hierbij afgewogen en bij nieuwe ontwikkelingen wordt altijd een financiële beheerparagraaf opgesteld.

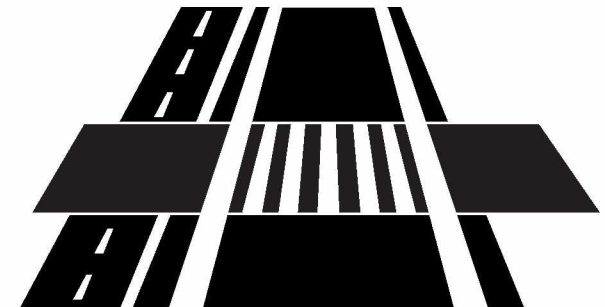
Werk met werk maken

Bij onderhoud wordt, waar mogelijk en efficiënt, het principe van 'werk met werk' maken gehanteerd. Bewoners en ondernemers begrijpen dat straten af en toe moeten worden opengebrouwen voor onderhoud of een herinrichting. Dat begrip verdwijnt echter snel als het ene project op het andere volgt en de straat telkens opnieuw overhoop ligt. Hoogst vervelend voor omwonenden, weggebruikers en ondernemers en niet efficiënt. Om zulke situaties te voorkomen, wordt voor het programmeren altijd onderzocht of de uitvoering van projecten te combineren valt met andere werkzaamheden en of voor alle betrokkenen meerwaarde behaald kan worden.

Kader voor functioneel beheer van de openbare ruimte

- Het in stand houden van de functionaliteit van de openbare ruimte is, gelet op bereikbaarheid en wettelijke veiligheid, het primaire doel van het onderhouden en reinigen.
- We gaan de eisen aan de assets expliciet en meetbaarder maken, zodat er altijd zicht is op de afweging tussen kwaliteit, kosten en risico's.
- Bij nieuwe aanleg wordt de noodzakelijke structurele beheerinzet voor onderhoud en reiniging inzichtelijk gemaakt. De beheerparagraaf gaat in op hoogwaardig beheer en kent een financieel kader.
- Waar mogelijk en efficiënt combineren we werkzaamheden in het kader van 'werk met werk'.

B

Duurzaamheid: Beheren voor de toekomst

Duurzaam beheer betekent het waarborgen van welzijn, natuur en economie. De Agenda Duurzaamheid geeft richting aan het Duurzaamheidsbeleid van de gemeente Amsterdam op de korte en de lange termijn. Deze agenda focust op 'meer doen met minder'. Niet alleen in financiële zin, maar ook in het gebruik van energie, grondstoffen en andere schaarse hulpbronnen. Dit vraagt ook een inspanning van beheer. We hanteren daarvoor zes duurzaamheidsuitgangspunten. In alle Amsterdamse beheerplannen wordt een duurzaamheidsparagraaf opgenomen, waarbij een concrete en gebiedsgerichte invulling wordt gegeven aan deze uitgangspunten.

1 Niets doen, tenzij...

Het niet uitvoeren van onderhouds- en vervangingswerkzaamheden is vanuit milieuoogpunt vaak de meest duurzame optie. Het wijzigen van een inrichting of het vervangen van materiaal kost immers energie. Er worden grondstoffen verbruikt en mogelijk komen er milieuvervuilende stoffen vrij, zoals uitlaatgassen.

Meer dan voorheen verschuiven we het accent naar technische noodzaak (constructieve veiligheid) als initiator voor vernieuwingen en herprofileringen. We vernieuwen of herprofilen niet uitsluitend op basis van nieuwe beleidsdoelstellingen (zoals verkeersveiligheid, beeldkwaliteit en regenbestendigheid). Dit noemen we het 'Nee, tenzij...' principe³. Bij het bereiken van het einde van de levensduur van de fundering van een verharding wordt altijd gekozen voor een vervanging en niet voor een herprofilering, tenzij het functioneel gebruik daar aanleiding toe geeft en er met een herprofilering een significante maatschappelijke meerwaarde voor de stad wordt behaald. In dit geval ligt er altijd een kosten/ baten afweging aan ten grondslag, die wordt opgenomen in de bestuurlijke besluitvorming.

³ Vastgesteld in 1S1O, maatregel 7+8 Koopmanschap

2 Eerst hergebruiken, dan pas recycleren

De Amsterdamse straten en pleinen worden ingericht met standaard materialen, zoals voorgeschreven in de Puccinimethode. Deze Puccini-materialen worden hergebruikt zo lang de functionele conditie van het materiaal dat toestaat⁴. Voor de gebakken rode klinkers is daartoe een 'Hergebruikdepot' ingericht bij het Materiaalbureau. Alle gebakken rode klinkers uit Amsterdamse straten worden op dit depot gereinigd en opnieuw verpakt, zodat ze hergebruikt kunnen worden. Voor de overige materialen (tegels, banden, kolken, etc.) is er de 'Hergebruiktool'; een online platform waar projecten onderling gebruikt materiaal kunnen uitwisselen, zodat het materiaal niet verloren gaat. Dit is duurzaam en bespaart tevens kosten.

Standaard materiaal wordt alleen nieuw ingekocht als hergebruik niet mogelijk is. Voor materialen die niet aan de Puccini-standaard voldoen, wordt per project een aparte afweging gemaakt omtrent hergebruik.

Restmateriaal dat niet kan worden hergebruikt, dient gerecycled te worden. Zo richten we een circulair proces in. Daarbij werken we conform het 'Convenant Betonnen bestratingsmaterialen in een circulaire economie'. Dit convenant legt afspraken vast over de hoogwaardige recycling van beton, wat bijdraagt aan een duurzamer gebruik van grondstoffen en materiaal. Sinds 15 oktober 2015 is het convenant in werking getreden.

⁴ Zoals opgenomen in de Visie Openbare Ruimte

Door afval zo veel mogelijk te scheiden in verschillende stromen (onder andere papier, plastic en restafval) die we kunnen hergebruiken voor nieuwe producten, besparen we energie en grondstoffen. Hiervoor bestaan ook voor het straat- en zwerfafval ambities. Bij straatreiniging zal, waar mogelijk, zand herwonnen worden aan het veegvuil.

3 Duurzaam inkopen is essentieel

Bij het beheer van de openbare ruimte zijn diverse partijen betrokken. De gemeente doet niet alles zelf, maar maakt gebruik van aannemers, het sociale werk/ leerbedrijf Pantar en externe beheerpartijen. Deze werkzaamheden van derden moeten zo duurzaam mogelijk worden uitgevoerd. Dat betekent dat de gemeentelijke inbesteding (bij Pantar) en inkoop voldoet aan de kwantitatieve en kwalitatieve doelen uit de Agenda Duurzaamheid op het gebied van energiebesparing, duurzame energielevering, het scheiden van afval en slim en schoon vervoer.

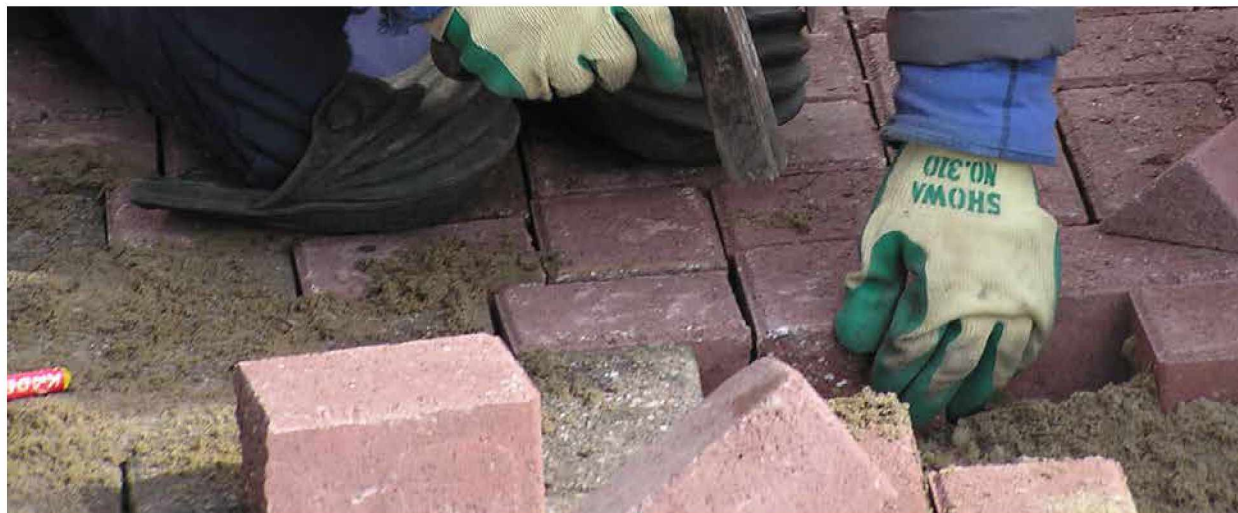
In 2012 heeft het college besloten zich maximaal in te spannen om tot voldoende opdrachten aan Pantar te komen en zo de mensen in de sociale werkvoorziening aan het werk te houden. Dat kan niet zonder inzet van Pantar bij de uitvoering van het onderhouden en reinigen van de openbare ruimte. Dat krijgt concreet vorm door -voordat een opdracht door de gemeente

wordt aanbesteed- na te gaan of Pantar de opdracht kan uitvoeren of een deel van de werkzaamheden kan doen. Ook de in 2016 opgerichte Werkbrigade kan een rol spelen. Voor de werkzaamheden waarvoor dit niet kan, worden ambitieuze social returnvoorwaarden bij de aanbesteding gehanteerd om langs die weg tot meer maatschappelijk resultaat te komen.

De inhoudelijke verantwoordelijkheid voor het behalen van de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van duurzaamheid, is belegd bij de opdrachtgevers en budgethouders. Pantar en marktpartijen dienen meegenomen te worden in deze ambities. Een aantal zaken zijn voorgeschreven en daarom opgenomen in het moederbestek, waaronder de nationale minimumeisen, het gebruik van FSC-hout en Social Return.

Bovenop deze minimumeisen kan de markt ook door middel van selectie- en gunningscriteria worden uitgedaagd om met slimme oplossingen te komen voor het verduurzamen van de uitvoering van werkzaamheden. De duurzaamheidscriteria, waarmee afwegingen worden gemaakt binnen inkooptrajecten, worden aangescherpt. Hiervoor worden de eisen voor de inkoop van beheer- en onderhoudswerkzaamheden in de Leidraad Duurzaam Inkopen (2010) herzien.

Daarnaast loopt er nog een onderzoek naar verschoningsmogelijkheden van overige bronnen van luchtvervuiling, waaronder mobiele werktuigen. Ten aanzien van bouwverkeer wordt een belangrijke stap gezet met de aanscherping van de Milieuzone voor bestelbusjes (per 1/1/2017) en vrachtwagens (per 1/1/2020).

4 Een duurzame stad is Rainproof

De openbare ruimte speelt een belangrijke rol in het verwerken van regenwater. Als een bui zo hevig is dat de straatkolken of leidingen het water niet meer aankunnen, hoopt het water zich op het maaiveld op. Door toenemende bebouwing en bestrating kan al het regenwater steeds moeilijker zijn weg vinden. Daarom moeten we ons stedelijk gebied meer als een 'spons' inrichten en op de veranderingen aanpassen.

Regenbestendigheid dient een uitgangspunt van alle aanpassingen in de openbare ruimte te zijn. Bij het ontwerp en beheer van de openbare ruimte moeten we ook rekening houden met ondergrondse waterstromen en optimale grondwaterstanden (niet te hoog, maar ook geen droogvallende funderingen). Vanzelfsprekend maken we daarbij zoveel mogelijk gebruik van het schone, gratis regenwater dat op onze stad valt en benutten we dit water voor verhoging van de kwaliteit van het groen, beperking van hitte en het versterken van de ecologie en biodiversiteit.

Onder het motto 'werk met werk maken' worden bij onderhoudswerkzaamheden zo veel mogelijk aanpassingen gedaan ter bevordering van de regenbestendigheid⁵. Te denken valt aan (kleine) aanpassingen in het straatprofiel en openbaar groen om zo de afwatering en het waterbergend vermogen van de openbare ruimte te verbeteren. De Amsterdamse 'best practice' ten aanzien van deze Rainproof-oplossingen wordt opgenomen in de

5.1.2.e en de 5.1.2.e

5 We beheren met 'schoon' materieel

Het gemeentelijk wagenpark is omvangrijk, met 400 personen- en bestelwagens en 650 trucks, veegmachines en inzamelvoertuigen. Daarnaast gebruiken onze beheerders bladblazers, trimmers en ander klein materieel. Vanwege deze omvang biedt dit, naast kansen voor centraal inkopen,

ook ruimte voor verduurzaming. Door, waar mogelijk, in te zetten op de aankoop of inhuur van emissievrij materieel, kan een verbetering van de luchtkwaliteit en een vermindering van de CO₂ uitstoot bereikt worden. Dit draagt tevens bij aan een duurzamere uitvoering van de beheerwerkzaamheden.

⁵ Agenda duurzaamheid (2015), p.34

6 Beheer draagt bij aan het behoud van ecologische waarden

Ook bij het beheren van het groen wordt invulling gegeven aan duurzaamheid.

Daarbij volgen we de lijn van de 5.1.2.e

Hierin zijn doelstellingen vastgesteld ten aanzien van duurzaam beheer van al onze groenvoorzieningen in de stad, die een plaats krijgen binnen de algemene ambitie om in 2025 te komen tot een verzorgde, groene openbare ruimte.

Amsterdam heeft een ecologische structuur vastgesteld, waar we het groen op een ecologische wijze beheren. Tevens gaat de gemeente ook 50% van het openbaar groen buiten deze Amsterdamse Ecologische Structuur op een meer ecologische en insectvriendelijke wijze beheren en inrichten, bijvoorbeeld door een ander mairegime of door het aanleggen van meer bloemenlinten in de stad. Daarnaast streven we er naar om het gebruik van chemische middelen bij onkruidbestrijding te minimaliseren. Er zijn bepaalde omstandigheden, bijvoorbeeld bij iepziekte waarbij er nog geen afdoende alternatieven zijn.

Kader verduurzaming van het beheer

- In alle Amsterdamse beheerplannen wordt een duurzaamheidsparagraaf opgenomen.
- Bij (groot) onderhoud worden de aanwezige Puccini-materialen hergebruikt, tenzij de technische staat van het materiaal dat niet toestaat.
- Gebakken klinkers worden hergebruikt via het Hergebruikdepot van het Materiaalbureau. De inkoop van gebakken klinkers vindt altijd plaats via dit depot.
- Overige restmaterialen worden via de 'Hergebruiktool' van het Materiaalbureau ter beschikking gesteld aan andere projecten.
- We werken conform het 'Convenant Betonnen bestratingsmaterialen in een circulaire economie'.
- Bij onderhoudswerkzaamheden worden zoveel mogelijk Rainproof aanpassingen doorgevoerd ter bevordering van de regenbestendigheid⁶.
- Het groen, ook buiten de Amsterdamse Ecologische Structuur, wordt meer ecologisch beheerd en we zien erop toe dat minimaal 50% van het groen op insectvriendelijke wijze beheerd wordt⁷.
- We streven er naar om het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen te minimaliseren.

Ontwikkelopgaven

- Aanscherpen van duurzaamheidscriteria voor de inkoop van beheer- en onderhoudswerkzaamheden. De Leidraad Duurzaam Inkopen (2010) wordt herzien.
- Opnemen van Rainproof profielen en details in de 5.1.2.e & 5.1.2.e

⁶ Agenda duurzaamheid (2015), p.34

⁷ Agenda groen, p.42

C

Aantrekkelijkheid: de gelijke stad, overall streven we naar ambitieniveau verzorgd in 2025 en het wegwerken van achterstallig onderhoud

Amsterdam kent vele gezichten; winkelstraten en woonstraten, hoogstedelijk en tuinsteden, kantoorlocaties en parken. En op al deze plekken mag de bewoner, de werknemer, de toerist en de bezoeker verwachten dat de stad er schoon, heel en veilig bij ligt. In Amsterdam kiezen we bewust voor één ambitieniveau in de gehele stad. We bieden bewoners, bezoekers en ondernemers overall een verzorgde leef- en werkomgeving. Hiermee benadrukken we expliciet dat Amsterdam één stad is, die kwaliteit biedt aan iedereen die hier woont, werkt en verblijft.

De hele stad verzorgd ziet er overall anders uit

Dat de stad er overall verzorgd uit ziet, betekent niet dat de stad er overall hetzelfde uitziet. Met de inrichting van wegen, pleinen en parken wordt aangesloten bij het gebruik van de openbare ruimte. Materiaalgebruik past bij de stedenbouwkundige uitstraling en bijzonder plekken in de stad mogen er ook bijzonder uitzien. Maar hoe de stad ook is ingericht, onze beheerders zorgen dat het er overall heel en veilig bij ligt en de schoonmakers dat het schoon is.

Vanuit beheer-technisch oogpunt betekent ambitieniveau verzorgd dat de openbare ruimte optimaal in stand gehouden wordt. Er is geen kapitaalvernietiging, de uitval ligt acceptabel laag en er zijn budgetten voor functieverandering beschikbaar, als het gebruik daar om vraagt. Er is budget om monumentale objecten en gezichtsbepalende gebieden en parken adequaat te onderhouden, waarbij klad en plak en zwerfafval snel wordt verwijderd en het groen er uitnodigend bij ligt. De openbare ruimte draagt daarmee bij aan een aantrekkelijke stad. In deel II van dit kader is de objectieve definitie van niveau verzorgd uitgelegd.

De keuze voor ambitieniveau verzorgd, en niet sober of top, is gebaseerd op een aantal afwegingen:

- Sober past niet bij de allure van de stad en het sociaal-culturele en economische belang van de openbare ruimte;
- Beheren op niveau top wordt niet alleen duurder, maar leidt ook tot vaker onderhouden en opbreken van de openbare ruimte, waardoor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de stad in het geding kan raken. Voor de reiniging is niveau top juist in de drukke gebieden vrijwel niet haalbaar gezien de snelle vervuilingsgraad;
- Niveau verzorgd maakt een afweging tussen de strategische principes van hoogwaardig beheer. Het beheer past bij de functie en het gebruik van de openbare ruimte en leidt tot een aantrekkelijke openbare ruimte. We beheren op een duurzame en kostenefficiënte wijze, die toekomst bestendig is.

Het realiseren van een verzorgde openbare ruimte in 2025

Om deze ambitie te realiseren, is een inhaalslag bij het onderhoud noodzakelijk. Op dit moment is bij ongeveer 7% van de straten en pleinen sprake van achterstallig onderhoud. Dit is niet gelijk verdeeld over de stad: bepaalde gebieden liggen er minder goed bij dan andere delen van de stad. Het streven naar een gelijke stad betekent dat de gebieden die nu achterblijven de komende jaren extra aandacht krijgen.

Het herijkte coalitieakkoord geeft voor de korte termijn (2018) invulling aan “het Deltaplan Openbare Ruimte Amsterdam” voor het wegwerken van achterstallig onderhoud. Door het geven van deze impuls wordt de openbare ruimte aantrekkelijker, meer heel en veiliger. De inhaalslag zal veelal plaatsvinden in wijken waar ook veel sociale opgaven zijn. Deze aanpak draagt bij aan het vergroten van het veiligheidsgevoel van bewoners en bezoekers en biedt ook mogelijkheden om bewoners en ondernemers te betrekken bij het onderhouden en schoonhouden van de openbare ruimte. Daarnaast draagt deze impuls bij aan de doelstellingen voor een gelijke stad en een stad die de drukte beter kan spreiden; een stad in balans.

Vervolgens moet, op basis van dit kader, voor alle assets het structurele beheerbudget voor niveau verzorgd worden bepaald. Elk jaar zal er beter inzicht zijn in de benodigde budgetten. In de begroting 2017 is al jaarlijks € 11,2 miljoen extra vrijgemaakt om de stad op niveau verzorgd schoon te houden.

Eén kwaliteitsniveau vraagt om een gedifferentieerde aanpak

Overal hetzelfde kwaliteitsniveau betekent niet dat overal gewerkt wordt volgens dezelfde aanpak. Gebieden met een centrumfunctie net zo schoon houden als een woonwijk buiten de ring vraagt een andere inzet en frequentie. De uitvoering van de maatregelen om een hoofdweg te onderhouden, is anders dan bij een woonstraat vanwege de verschillen in gebruikintensiteit en functies. Het onderhouden van het Vondelpark vraagt andere werkwijze dan een postzegelpark in Noord. Alle omgevingsfactoren wegen mee bij een gebiedsgerichte aanpak.

Kader voor structureel beheer van de openbare ruimte op het gewenste ambitieniveau

- We kiezen voor het ideaal van een gelijke stad: overal in Amsterdam wordt hetzelfde basiskwaliteitsniveau gehanteerd voor onderhoud en reiniging.
- Het basiskwaliteitsniveau in Amsterdam wordt ambitieniveau verzorgd.
- We werken gebiedsgericht; het in 2025 op ambitieniveau verzorgd brengen en houden vraagt niet overal dezelfde inzet.

D

Participatie: lokaal maatwerk en medebeheer van de openbare ruimte

De openbare ruimte is van de gemeente en vóór iedereen. De afgelopen jaren ontwikkelt de gemeente zich steeds meer tot een netwerksamenleving waar bewoners, ondernemers, woningcorporaties en non-profitorganisaties vaker het heft in handen nemen in de openbare ruimte en vaker bereid zijn energie en geld te steken in de kwaliteit en het groen van de buurt.

Verzoeken en ideeën worden steeds makkelijker en breder gedeeld en komen via diverse kanalen bij de gemeente binnen. De digitalisering van de samenleving speelt hierin een belangrijke rol. De groeiende belangstelling van Amsterdammers voor groen, milieu, ecologie en een schone woon- en werkomgeving is een beweging die we toejuichen, stimuleren en waar we ruimte voor bieden. Dit is in lijn met het collegebesluit "Ruimte voor Maatschappelijk Initiatief" (19 maart 2016) en de nieuwe omgevingswet die vanaf 2019 in werking treedt. Beide geven meer ruimte aan lokaal maatwerk en particulier initiatief.

Lokaal maatwerk

Niveau verzorgd biedt een solide basis voor het stedelijk leven, maar er zijn gebieden in de stad waar initiatieven zijn om een hoger kwaliteitsniveau te hanteren, denk bijvoorbeeld aan buurtpleintjes of aan winkel- en uitgaansgebieden. Dit kan gerealiseerd worden door het betrekken van bewoners bij de leefomgeving of het faciliteren van bedrijven die bereid zijn te investeren in een hogere kwaliteit van onderhoud of reiniging van de openbare ruimte. Dit vraagt om lokaal maatwerk en een samenwerking tussen de gemeente en de participanten.

Ook kan de gemeente zelf of in samenspraak met de gebruikers besluiten om in een buurt een hogere beheerkwaliteit te hanteren. De meerkosten hiervoor worden in de financiële paragraaf van het beheerplan inzichtelijk gemaakt en structureel in de onderhoudsbudgetten opgenomen.

Medebeheer

Bewoners, ondernemers, woningcorporaties en non-profitorganisaties kunnen zelf vrijwillig bijdragen aan het beheer. Het prikken van zwerfvuil of het helpen op natuurwerkdagen zijn bekende voorbeelden. Dit valt onder incidenteel medebeheer. Medebeheer kan ook structureel en actief ingezet worden, zoals bij het beheren van bloembakken, geveltuinen of zelfs hele pleinen en grotere groengebieden. Dit noemen we structureel medebeheer.

Medebeheer verwijst, meer dan de term 'zelfbeheer', naar deze samenwerking tussen de gemeente, bewoners en ondernemers bij het beheren en schoonhouden van de openbare ruimte. Alle partijen hebben daarbij eigen taken en verantwoordelijkheden, waarbij de gemeente altijd eindverantwoordelijk blijft.

Voorbeelden van structureel medebeheer

- Adoptie van bloembakken (vullen en beheren)
- Adoptie van containers (beheren en schoonhouden)
- Adoptie van prullenbakken (leggen en schoonhouden)
- Adoptie van boomspiegels (aanplanten en beheren)
- Geveltuinen (aanplanten en beheren)
- (Klein)onderhoud van speelplaatsen
- Schoonhouden van verhardingen

Voorbeelden van incidenteel medebeheer

- Zwerfvuil-prik-acties
- Natuurwerkdagen
- Klusdagen

Ook bestaat er een vorm van 'verplicht medebeheer'. Dit betreft de afspraak dat bedrijven in een straal van 25 meter rondom hun bedrijf de openbare ruimte schoon houden van vervuiling, veroorzaakt door hun onderneming (Artikel 2.13 van het Activiteitenbesluit Milieubeheer).

Ervaring leert dat medebeheer een andere, meer complexe en soms duurdere inzet van de gemeente vraagt. Een uitdaging die we aangaan om zo samen te zorgen voor een hoogwaardige openbare ruimte. Het ene project of stuk openbare ruimte is meer geschikt dan het andere. Het stadsdeel maakt hiervoor een afweging.

Diverse succesvolle initiatieven

Verspreid door de stad bestaan al diverse grote en kleine initiatieven voor medebeheer door individuele bewoners, 'Vrienden van' of natuur- en milieuorganisaties. Met medebeheer kan een hogere ambitie in de openbare ruimte worden bereikt, met een schonere, groenere, socialere en op de lokale behoefte ingerichte openbare ruimte als resultaat.

De gemeente is positief over al deze vormen van participatie en geeft hier graag ruimte voor. Medebeheer wordt gefaciliteerd door de stadsdelen en komt tot stand op initiatief van bewoners en/ of ondernemers. Om de samenwerking te vergemakkelijken, te versnellen en de wederzijdse verwachtingen duidelijk te maken, kunnen de initiatiefnemers een medebeheerovereenkomst aangaan met de gemeente. Er wordt één model-medebeheerovereenkomst⁸ opgesteld voor heel Amsterdam. In deze medebeheerovereenkomst worden de verantwoordelijkheden ten aanzien van het borgen van beeldkwaliteit en functionele kwaliteit belegd. Medebeheer is daarmee vrijwillig maar niet vrijblijvend.

Bewustwording

Het succes van een robuust zwerfafvalbeleid en een schone stad is afhankelijk van een goede samenwerking tussen bewoners, ondernemers en de bezoekers van onze stad. De gemeente veegt de straten en levert de voorzieningen die het de gebruikers zo gemakkelijk mogelijk maakt om zich te ontdoen van hun afval. Het doel van de gemeente is het voorkomen van zwerfafval. Daarbij is het belangrijk de gebruikers zoveel mogelijk te faciliteren en de dienstverlening optimaal in te richten. Uiteindelijk willen we bereiken dat het schoonhouden van de openbare ruimte een automatisme is, waar bewoners, ondernemers en bezoekers niet over na hoeven te denken. Communicatie is een belangrijk middel om dit te stimuleren.

⁸ Dit is vastgesteld in de 5.1.2,e 2015.

BedrijvenInvesteringsZone (BIZ)

Voor ondernemers is er, naast de genoemde vormen van medebeheer, nog een manier om bij te dragen aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Sinds 1 januari 2015 is een BedrijvenInvesteringsZone (BIZ) een permanent wettelijk instrument geworden, conform de BIZ-wet. Een BIZ is een afgebakend gebied (zoals een winkelstraat) waar ondernemers samen investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving. De gemeente stelt daarvoor een heffing in, die alle ondernemers in de BIZ moeten betalen. Dat geld wordt in de vorm van een subsidie uitgekeerd aan de BIZ-vereniging of -stichting. Zij gebruiken dit budget vervolgens voor activiteiten ter bevordering van de leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit of

een ander publiek belang in de openbare ruimte van de BIZ. Bijvoorbeeld door extra reinigingscapaciteit in te zetten of feestverlichting aan te brengen tijdens de feestdagen. Met deze inzet dragen ook de ondernemers bij aan een verzorgde uitstraling van de bedrijfsomgeving, naast het reguliere beheer dat door de gemeente wordt uitgevoerd.

In 2015 waren er 39 BIZ-gebieden in Amsterdam, in 2016 is dat aantal doorgegroeid naar 46. Daaruit komen vele succesverhalen voort, van het Bedrijfencentrum Osdorp tot aan het Beukenplein in Oost. Een positieve ontwikkeling, waarbij de gemeente en de ondernemers samen de stad versterken.

Meldingen openbare ruimte

Medewerkers van de gemeente zijn dagelijks op pad om onderhoud uit te voeren, de straten te veegen en te kijken wat de aandacht nodig heeft. Maar ook de bewoners en ondernemers hebben goed zicht op gebreken in de openbare ruimte en met ieders hulp kan de gemeente dit sneller herstellen. Bewoners en ondernemers worden daarom gestimuleerd melding te maken als er in de openbare ruimte zaken kapot zijn of opgeruimd moeten worden. Denk bijvoorbeeld aan volle prullenbakken, niet opgehaald afval, verwaarloosde fietsen, losse stoeptegels, verstopte riolering, etc.

Een melding maken kan op diverse manieren:

- online met het formulier Meldingen Openbare Ruimte Amsterdam (MORA);
- telefonisch via 14 020, het informatienummer van de gemeente;
- via de app Verbeter de buurt;
- aan de balie van het Stadsloket;
- Via de social media accounts van de gemeente Amsterdam.

De kracht en toegevoegde waarde van meldingen van burgers van de openbare ruimte is onderkend en krijgt een structurele plaats binnen monitoring en inspectie. Deze meldingen vormen een belangrijke schakel in het voorkomen van aansprakelijkheidstelling. Via een kaart wordt bijgehouden welke meldingen er gedaan zijn en wat de status van deze meldingen is.

Momenteel wordt gewerkt met de stedelijk overeengekomen Burgerservicecode; 95% van de meldingen in het MORA systeem worden direct opgepakt en daarvan worden 80% binnen twee werkdagen afgehandeld. Per asset worden nog nadere afspraken gemaakt over de afhandeltermijn van meldingen en de wijze waarop wordt vastgelegd wat er met de melding is gedaan.

Kader voor participatie bij beheer van de openbare ruimte

- De gemeente faciliteert en stimuleert waar mogelijk medebeheer door bewoners en bedrijven. Om dat sneller, makkelijker en transparanter te maken, wordt er een standaard medebeheerovereenkomst opgesteld, die als basis kan dienen.
- Wanneer in een gebied gekozen wordt voor een hogere beheer kwaliteit, worden de meerkosten inzichtelijk gemaakt en structureel in onderhoudsbudgetten opgenomen.
- De gemeente gaat snel en transparant om met meldingen over de openbare ruimte. Er worden per medium en soms asset-specifiek afspraken gemaakt over hoe snel en op welke wijze op meldingen wordt gereageerd.

E

Kostenefficiency: één stedelijk systeem en een optimale balans tussen kosten, prestaties en risico's

Kostenefficiënt beheer betekent een integrale benadering waarbij de werkzaamheden in de openbare ruimte op elkaar worden afgestemd en kosten en baten tegen elkaar worden afgewogen. Daarbij wordt niet alleen naar noodzakelijke maatregelen op de korte termijn gekeken, maar juist naar de samenhang tussen de verschillende onderhoudsvormen van dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging.

Een aantrekkelijke en efficiënt beheerde openbare ruimte vraagt dus om goed assetmanagement, gebaseerd op een optimaal beheer van de assets tegen zo laag mogelijke kosten over de hele levenscyclus (Total Cost of Ownership; TCO). Naast het ontwikkelen van één stedelijke dataset met kostenkennallen voor alle assets en reinigen, vereist dit een flexibele omgang met de budgetten voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging. Niet vervangen wanneer de boekhoudkundige levensduur is bereikt, maar wanneer het nodig is. Dat kan eerder of later zijn. Onderhoud in de gebieden waar dit het meest nodig is, niet waar op dat moment budget is.

De Amsterdamse financiële systematiek bevat een aantal knelpunten, die goed assetmanagement belemmeren:

- De huidige beheerbudgetten zijn ten dele vervlochten met projectbudgetten waarmee ook functiewijzigingen, extra kwaliteit en nieuwbouwinvesteringen worden gerealiseerd. Hierdoor is er geen heldere sturing op de benodigde instandhoudingsbudgetten voor de bestaande stad en op de financiële ruimte voor nieuwe opgaven en extra kwaliteit.
- De financiële schotten tussen de verschillende gebiedsbeheerders leiden er toe dat het beschikbare geld niet altijd kan worden ingezet op de plekken waar dit het nodigst is.

- Vervangingsonderhoud wordt nu prioritair aangevraagd bij de Voorjaarsnota. Deze noodzakelijke kosten worden bestuurlijk afgewogen ten opzichten van aanvragen waarbij bestuurlijke keuzevrijheid is. Dit geeft onzekerheid en onduidelijkheid voor de instandhouding van de assets.

Ontvlechting budgetten noodzakelijk voor efficiënte sturing

Ingrepen in de openbare ruimte worden vanuit veel verschillende bronnen betaald. Denk aan financiering uit grondexploitaties, de parkeer- en mobiliteitsfondsen, Vereveningsfonds, subsidies van de Vervoerregio Amsterdam, vanuit Groengelden, middelen uit de Raamovereenkomst Verpakkingen, de Afvalstoffenheffing of uit de Algemene middelen. Deze verschillende manieren van financieren maakt het ingewikkeld om zicht te krijgen op wat het onderhoud van de stad nu werkelijk kost.

Om uiteindelijk te komen tot een optimale TCO voor de gemeente als geheel en een verzorgde openbare ruimte overal in de stad, is financiële flexibiliteit (door ontschotting tussen gebieden en dekkingswijzen) dus gewenst. In de reactie op het Rekenkamerrapport Bruggen heeft het College al aangekondigd op dit gebied in 2016 met voorstellen te komen.

Door het ontvlechten van de instandhoudingsbudgetten en de investeringsbudgetten en door deze te laten aansluiten op de inrichting van de begroting, kunnen we in de toekomst sturen op een efficiëntere inzet van de middelen. Op basis van een stedelijke verdeelsystematiek willen we toe naar een stedelijke voorziening voor grootonderhoud en budgetten voor vervanging, die niet prioritair hoeven te worden aangevraagd. Dagelijks onderhoud blijft direct gedekt vanuit de algemene middelen. Vernieuwing en herprofilering wordt vanuit het stedelijk fonds voor de openbare ruimte (voormalige Parkeerfondsen en Mobiliteitsfondsen) en via de grondexploitaties gefinancierd. Zie voor een verdere toelichting hoofdstuk 2.5.

Keuzes rondom uitbesteden van beheertaken

Vanuit strategisch oogpunt kan het voordelen opleveren om het beheer van bepaalde objecten of assets uit te besteden aan een marktpartij. Soms zelfs in de vorm van een concessiecontract, waarbij de gemeente geld ontvangt van de marktpartij in ruil voor het exploitatierecht. Een voorbeeld hiervan is het contract voor deabri's en mupi's in de stad. Het beheer van de bushokjes en reclamezuilen wordt door een externe partij uitgevoerd, in ruil voor het exploitatierecht van de reclamecontracten.

Het uitbesteden van beheertaken vereist een goed opdrachtgever, die duidelijke specificaties geeft van het gewenste product of resultaat. Bij assets die op zichzelf staand zijn te exploiteren, zoals fietsenstallingen, laadobjecten of aanplant van bomen, kan het een overweging zijn om (een deel van) de beheer- en onderhoudswerkzaamheden uit te besteden, echter lang niet alle onderhoudswerkzaamheden zijn hiervoor geschikt. Deze contractvorm heeft potentieel diverse voordelen:

- de gemeente heeft middelen om de prestaties die overeengekomen zijn af te dwingen;
- de opdrachtnemer/uitvoerder probeert (hopelijk) door innovatief gedrag en klantgericht denken het werk efficiënter, goedkoper en duurzamer uit te voeren;
- Het contract omvat soms het gehele onderhoud (de zogenoemde volledige onderhoudsservice), waardoor de gemeente maximaal ontzorgd wordt;
- het contract beslaat meestal een fors aantal jaren, wat voor beide partijen zekerheid geeft.

Voorwaarden bij het aangaan van deze contractvorm is dat bij het uitbesteden van werkzaamheden minimaal het stedelijke ambitieniveau verzorgd als gewenst prestatieniveau moet worden gehanteerd. Daarnaast wordt bij de keuze voor het wel of niet uitbesteden van beheertaken, rekening gehouden met de werkgelegenheid en ruimte gelaten voor initiatieven vanuit bewoners of bedrijven in het kader van participatie.

Kader voor kostenefficiënt beheer van de openbare ruimte

- We kiezen in Amsterdam voor een "Total Cost of Ownership" aanpak, waarbij de prestaties, risico's en kosten voor de totale levensduur worden afgewogen met als doel de beheerkosten te optimaliseren en de openbare ruimte zo efficiënt mogelijk heel, schoon en veilig te houden.
- We ontwikkelen voor alle assets en reinigen één stedelijke dataset met kostenkennallen.
- We zetten in op een ontvlechting van budgetten en daarmee op een stedelijke voorziening voor groot onderhoud en het niet prioritair aanvragen van budgetten voor vervanging.
- We onderzoeken de mogelijkheden voor het meer strategisch uitbesteden van beheerwerkzaamheden. Als wordt gekozen voor het uitbesteden van beheer, gaan we minimaal uit van het ambitieniveau verzorgd.

02

Assetmanagement: de basis op orde voor hoogwaardig beheer

2.1

Met assetmanagement meer transparantie en slimmer programmeren

Assetmanagement gaat over het duurzaam beheersen van prestaties, risico's en kosten, gedurende de gehele levenscyclus van de assets. Voor de Amsterdamse gebruiker is er met de keuze voor assetmanagement in eerste instantie niet direct iets veranderd. De wegen, straten, pleinen en parken worden nog steeds kundig beheerd, onderhouden en schoongehouden. Maar met alle informatie op orde kunnen de werkzaamheden slimmer en effectiever worden ingepland, kan sneller worden ingespeeld op de behoeftes van de gebruikers en is er meer transparantie in de keuzes en uitgaven. Daarmee wordt expliciet tegen welke kosten de prestaties worden geleverd en de risico's worden beheerst. De beheerder werkt aan de opgave om, met als uitgangspunt de principes van hoogwaardig beheer, de prestaties met de optimale mix aan maatregelen te realiseren.

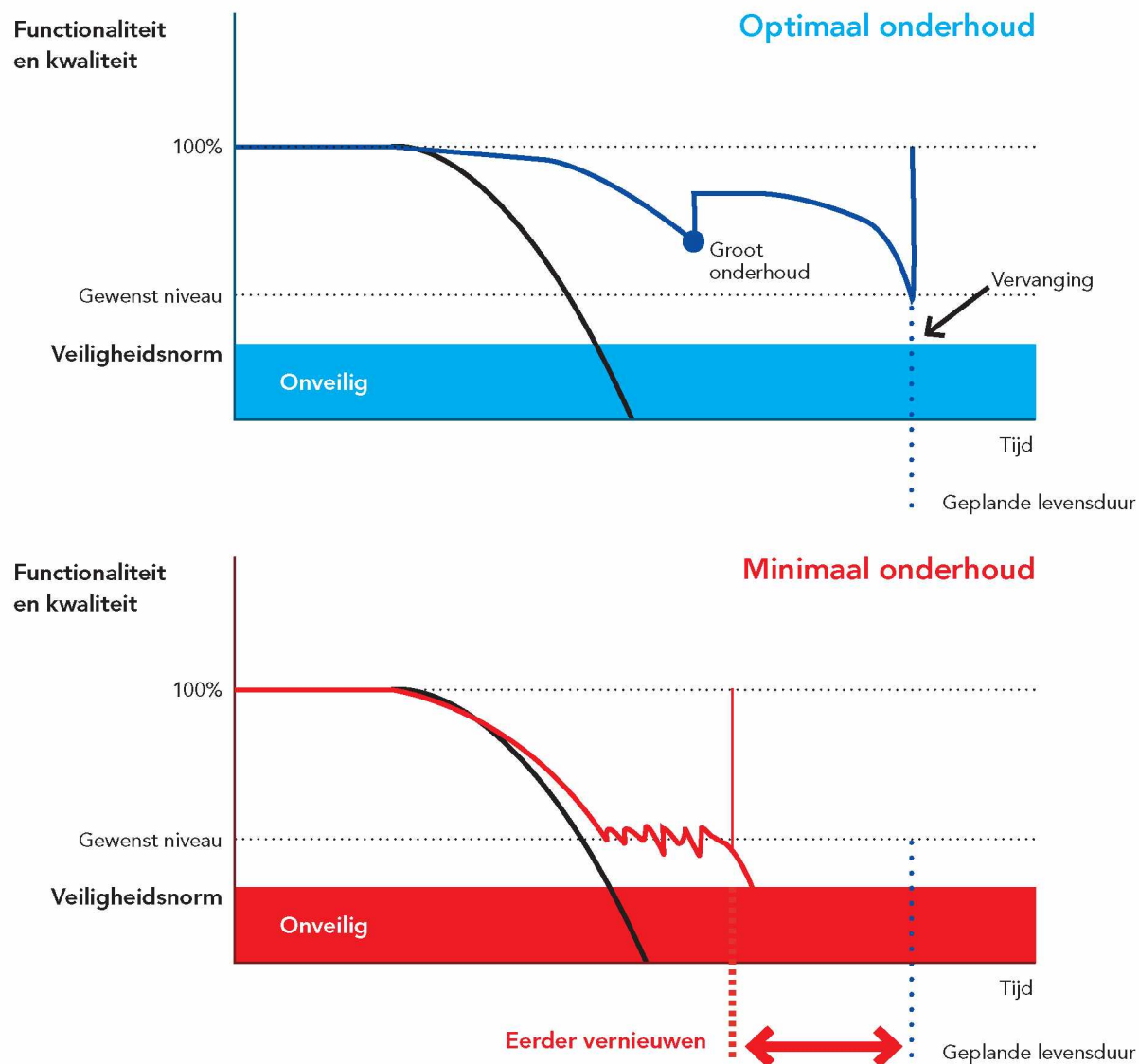
Onderhouden aan de hand van de levenscyclus

Voor de meeste assets in de stad geldt dat deze veelal (kort) cyclisch beheerd worden. Dat betekent dat net na een onderhouds- of veegbeurt de openbare ruimte er goed of zelfs prachtig bij ligt, maar in verloop van tijd, door gebruik, vervuiling en vertering, neemt de kwaliteit af. De snelheid waarmee dat gebeurt, verschilt sterk per asset.

Als het gaat om schoonvegen van de straten moet dat op veel plekken in de stad één keer per week gebeuren om een verzorgd niveau te behouden, maar bepaalde gebieden met een centrumfunctie vragen drie keer per dag inzet om vervuiling door de grote drukte tegen te gaan. Groengebieden vragen vaak meerdere keren per jaar aandacht, terwijl aan wegen en kademuren in principe respectievelijk 15 jaar en 40 jaar geen groot onderhoud hoeft te worden gepleegd.

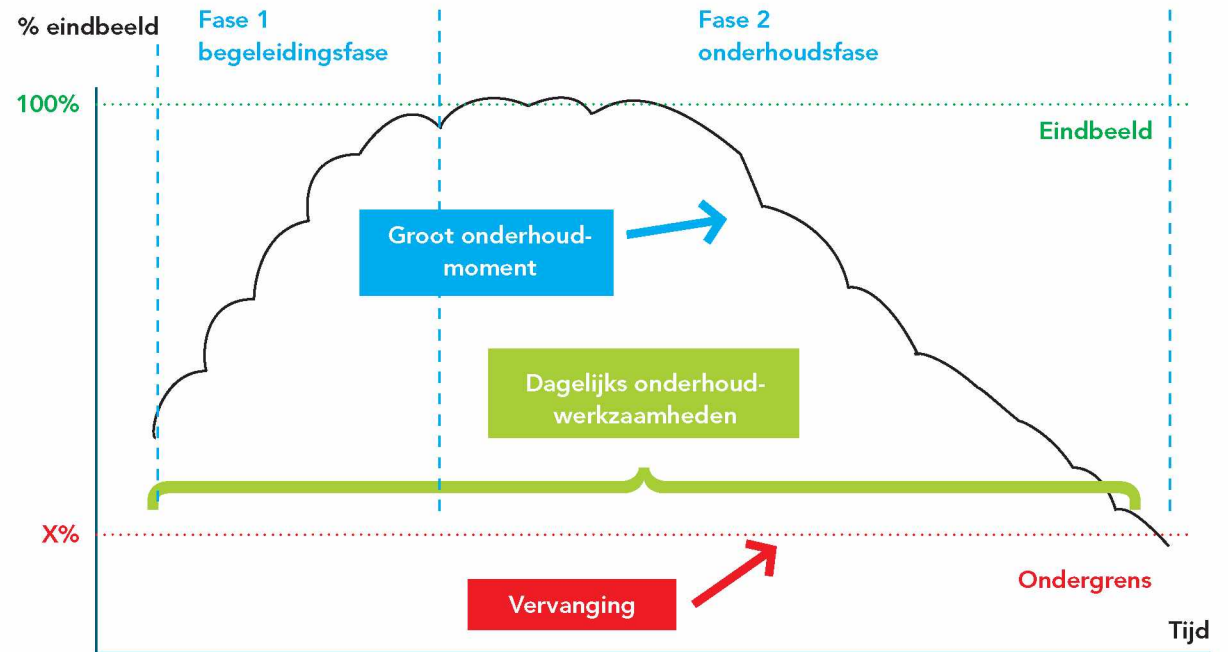
Het bepalen van het juiste moment om onderhoud te plegen, is een afweging tussen prestaties, risico's en kosten. Beslissingen die ingrijpen op de 'ideale' levenscyclus kosten geld. Denk bijvoorbeeld aan herinrichtingen waarbij onderdelen van het wegprofiel worden vervangen voor deze aan het einde van de technische levensduur zijn. Dit kan soms wenselijk zijn als er dringende andere belangen zijn, zoals het verhogen van de verkeersveiligheid of het oplossen van een knelpunt op gebied van luchtkwaliteit, maar in principe wordt een asset pas vervangen als het kwaliteitsniveau niet meer gehaald wordt of als er onacceptabele risico's ontstaan, conform het 'nee, tenzij...' beleid. De focus van de activiteiten komt hiermee meer te liggen op het benutten en het beheren van bestaande assets en minder op het ontwikkelen van nieuwe assets.

Er komt enerzijds een meer expliciete kosten/ batenafweging voor uitgaven voor de hele levenscyclus en anderzijds een meer expliciete afweging tussen onderhoud en een nieuwe investering. Het onderhoud van asfalt is hiervan een goed voorbeeld. Als tijdig onderhoud wordt gepleegd aan kleine scheuren in de deklaag van het asfalt, dan gaat de onderlaag langer mee, waardoor groot onderhoud serieus uitgesteld kan worden. Over de gehele levenscyclus worden de beheerkosten hierdoor lager, zie figuur 3.

Figuur 3: Onderhoudscurve onderhoud verhardingen

De cyclus voor groen kent een andere onderhoudscurve. Bij aanleg is niet direct het gewenste eindbeeld of kwaliteitsniveau bereikt. De groeifase vraagt, afhankelijk van het type groen (gras, struiken, bomen, etc.) vaak zelfs extra begeleiding en inzet. Als het groen het gewenste eindbeeld bereikt heeft, is regulier onderhoud nodig. De onderhoudsfase van groen kent ook een groot onderhoud- en uiteindelijk een vervangingsmoment, zie figuur 4. Per type groen is het tijdsverloop van deze cyclus zeer uiteenlopend.

Figuur 4: Onderhoudscurve optimaal onderhoud groen

De onderhoudscurve voor schoon is kort cyclisch: in de stad zijn er gebieden waar je minder vaak hoeft te komen, terwijl andere gebieden veel sneller vervuilen. Inzet varieert van meerdere keren per dag tot 1x per 4 weken. Ook zijn er locaties waar je in de gaten moet blijven houden wanneer er inzet gepleegd moet worden, mede afhankelijk van de seizoenen, gebruikers (bewoners/ bezoekers/ toeristen) en festiviteiten.

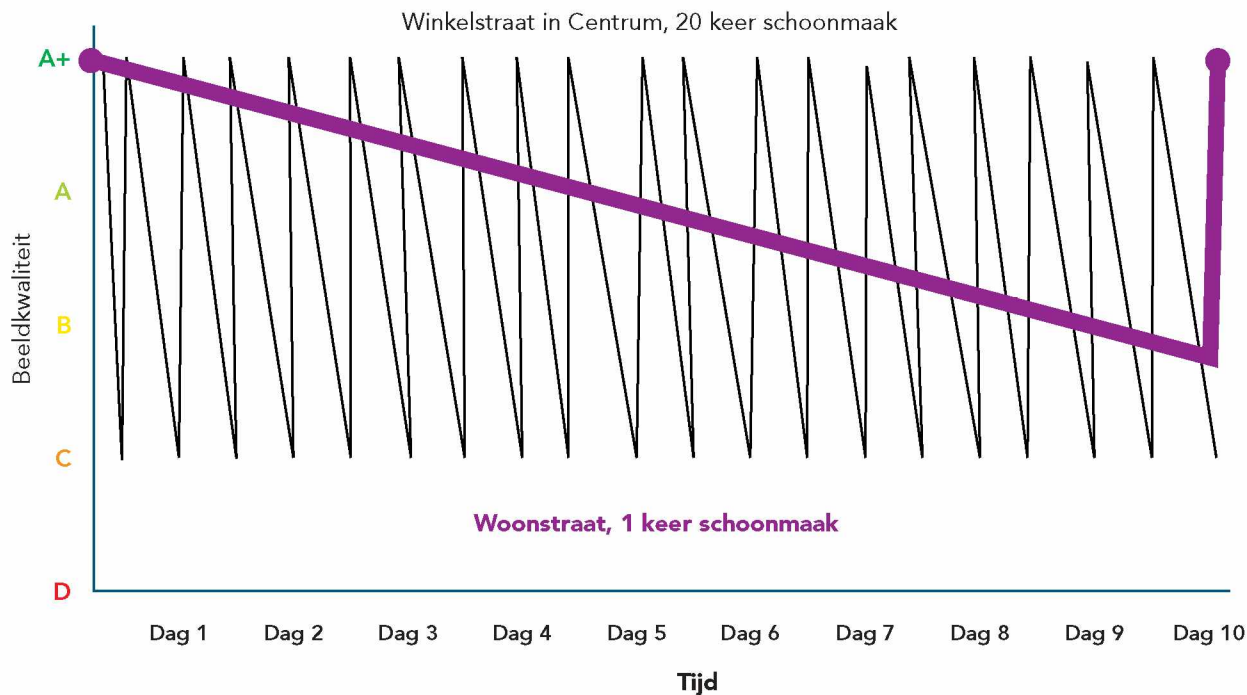
Meetbare prestaties van de assets en risicogestuurd inspecteren

Goed assetmanagement vereist een specifieke en eenduidige beschrijving van de gewenste prestaties van de assets. Bij risicogestuurd inspecteren heeft de inspecteur kennis van de eisen welke gesteld worden aan veiligheid en functioneren van de betreffende asset en kan hij op grond daarvan een aangetroffen toestand vertalen naar mogelijke risico's.

Landelijk worden prestaties van assets in toenemende mate gespecificeerd naar de volgende aspecten (ook wel afgekort tot RAMSSHE€P).

- Reliability (betrouwbaarheid)
- Availability (beschikbaarheid)
- Maintainability (onderhoudbaarheid)
- Safety (gebruiksveiligheid)
- Security (beveiliging)
- Health (gezondheid)
- Environment (omgeving)
- € euro's (kosten, life cycle costs)
- Politics (politieke gevoeligheid)

Amsterdam werkt aan een doorontwikkeling van het meetbaar maken van de eisen aan de assets in relatie tot deze 9 prestatieaspecten. Middels deze prestatieaspecten kunnen concrete afspraken gemaakt worden over de beheeropgave per asset. De vijf principes van hoogwaardig beheer zijn leidend voor deze prestatieafspraken.

Figuur 5: Onderhoudscyclus minimaal onderhoud op aspect Schoon

2.2

Ontwikkelopgaven om te komen de volledige implementatie van assetmanagement

De invoering van professioneel assetmanagement is een traject van meerdere jaren en meerdere fasen. De eerste fase betreft het op orde brengen van de basis: het bepalen van één stedelijk systeem en werkwijze, heldere procesbeheersing en besluitvorming en een goede informatievoorziening. Het beleidskader 1AH&S is een belangrijke stap voor assetmanagement doordat het de basis legt voor één gezamenlijke taal en één stedelijke werkwijze.

De tweede fase van het implementeren van assetmanagement richt zich op het koppelen van de processen van de hele levenscyclus van de assets: van ontwikkeling naar ontwerp, bouw en beheer en uiteindelijk sloop. Per asset zijn er ontwikkelopgaven die verder uitgewerkt worden de komende jaren. Het assetmanagement moet landen in de hele organisatie. In deze fase kunnen we aan de hand van de in fase 1 gelegde basis gericht sturen op de balans tussen prijs, prestaties en risico's en over de voorspelbaarheid hiervan over de hele levenscyclus. In fase drie wordt dit proces continu verbeterd en geoptimaliseerd.

Hoe borgen we dat gewerkt wordt conform het kader?

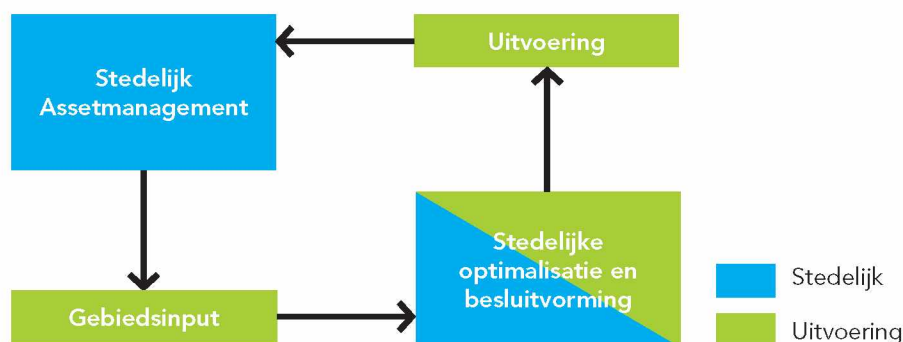
De organisatie van het assetmanagement kent twee belangrijke werklijnen:

- Assetgericht: de stedelijke uniformering en procesprofessionalisering raakt aan alle assets en beheer- en uitvoeringsorganisaties. De generieke kaders en richtlijnen worden voor de hele stad gezamenlijk vormgegeven en vastgesteld.
- Gebieds- en uitvoeringsgericht: implementatie en realisatie wordt door de bestaande uitvoeringsorganisatie gerealiseerd en ingepast in de huidige werkwijze. De beheerorganisaties werken conform de stedelijke kaders en leveren de noodzakelijke informatie om te kunnen sturen op de kwaliteit, kosten en risico's.

Certificering assetmanagement

In de assetmanagementstandaard ISO 55000 ligt de focus op het borgen van de (processen van de) prestaties van de assets voor de korte en lange termijn, namelijk de gehele levensduur van de assets. Hiervoor is een heldere relatie nodig tussen visie, doelen, planning en maatregelen. Deze cyclus moet voldoen aan diverse criteria, waaronder expliciet risicomanagement.

Om de implementatie van assetmanagement te borgen, is het nastreven van ISO 55000 certificering een logische stap in de professionalisering van de organisatie en met de inspanningen van het programma assetmanagement ook binnen bereik. De gemeente streeft er naar ISO 55000 (Assetmanagement) gecertificeerd te zijn en voert daarvoor in 2017 een nulmeting uit.

Figuur 6: Proces assetmanagement

2.3

Zo werken wij in Amsterdam: één stad, één beheersysteem

Stad en stadsdelen kennen tot op heden vele definities, kwaliteitssystemen en vormen van monitoring en inspectie. Hierdoor kan de kwaliteit en de prestatie van onderhoud en reiniging niet goed onderling worden vergeleken. We gaan voor één stad en één beheersysteem.

1AH&S vormt de basis voor het stedelijke beheersysteem waarmee we onze openbare ruimte zo duurzaam en zo kostenefficiënt mogelijk kunnen beheren en onderhouden, waar mogelijk samen met de gebruiker, zodat de functionaliteit en aantrekkelijkheid geborgd wordt en blijft. 1AH&S is niet vrijblijvend: we kiezen voor uniformiteit en één systeem en werkwijze voor het beoordelen, beheren, onderhouden en reinigen van alle stedelijke assets in de openbare ruimte.

Het uniforme systeem voor het beheer van alle stedelijke assets bestaat uit vier elementen:

- I. De ambitieniveaus op basis van de CROW⁹ systematiek
- II. De definitie voor achterstallig onderhoud
- III. Het schaalniveau waarop ambities bereikt worden
- IV. Eén systeem voor monitoring en inspectie van de kwaliteit

Ambitieniveaus op basis van CROW systematiek

Door eenduidige normen en definities te gebruiken, weet elke beheerder wat van hem of haar wordt verwacht op basis van de ambitie van het gemeentebestuur. Voor het beheer van de stedelijk assets in de openbare ruimte spreken we over drie ambitieniveaus: sober, verzorgd en top.

De stedelijke ambitieniveaus zijn voor alle assets gedefinieerd conform de landelijke CROW systematiek, op basis van meetlatten voor functionele en beeldkwaliteit. De monitoring en inspectie van deze criteria kan ook plaats vinden middels een andere systematiek, zoals de NEN, maar wordt altijd vertaald naar de afgesproken definities.

⁹ CROW is een kennisorganisatie op het gebied van infrastructuur, openbare ruimte en verkeer en vervoer.

Beeldkwaliteit en functionele kwaliteit

Voor verhardingen, groen en reiniging wordt de kwaliteit bepaald op basis van een set van beeldmeetlatten, eventueel aangevuld met extra inspecties. De beeldmeetlat zegt zowel iets over de beeldkwaliteit (hoe ziet het er uit) als over de functionele kwaliteit (de technische prestatie). Voor de andere assets wordt ook op basis van inspectiecriteria de kwaliteit geobjectiveerd. Niet voor alle assets zijn beeldmeetlatten voorradig of adequaat. Stad en stadsdelen werken samen aan het vaststellen en door ontwikkelen van geschikte inspectiecriteria voor alle assets in de Amsterdamse openbare ruimte.

Er bestaan vele beeldmeetlatten voor specifieke onderdelen van de openbare ruimte. Hiernaast ter illustratie een beeldmeetlat van de CROW-systematiek voor schoon.

Definities ambitieniveaus

Bij de definities van de ambitieniveaus sober, verzorgd en top wordt een 90-10% verdeling als uitgangspunt gehanteerd; minimaal 90% van het areaal ligt op het ambitieniveau en maximaal 10% ligt daaronder en is onderdeel van de werkvoorraad ¹⁰, zie figuur 8.

Het Amsterdamse ambitieniveau verzorgd staat gelijk aan CROW ^{5.1.2.e} deze definities is ruimte voor flexibiliteit om de beheeropgave in een gebied te optimaliseren.

In aanvulling op de CROW systematiek zullen de ambitieniveaus op korte termijn verder geconcretiseerd en meetbaar gemaakt worden aan de hand van de eerdere genoemde RAMSSHE€ P prestaties.

A+	A	B	C	D
				
Er ligt geen grof zwerfafval Grof zwerfafval (>10cm) 0 stuks per 100 m ²	Er ligt weinig grof zwerfafval Grof zwerfafval (>10cm) 3 stuks per 100 m ²	Er ligt grof zwerfafval Grof zwerfafval (>10cm) 10 stuks per 100 m ²	Er ligt veel grof zwerfafval Grof zwerfafval (>10cm) 25 stuks per 100 m ²	Er ligt zeer veel grof zwerfafval Grof zwerfafval (>10cm) >25 stuks per 100 m ²

Figuur 7: Beeldmeetlat grof zwerfvuil

¹⁰ Het deel van het areaal waarvoor beheer- en onderhoudsmaatregelen gepland zijn of moeten worden.

Definitie voor achterstallig onderhoud

Een verzorgde openbare ruimte betekent niet dat er nooit een bankje stuk is of een stoeptegelscheef ligt. Ook zal de gemeente deze werkzaamheden niet altijd direct kunnen aanpakken, omdat deze ingepland of gecombineerd moeten worden met andere werkzaamheden om overlast te minimaliseren. Dit is onderdeel van de werkvoorraad van de beheerder. Als hierdoor de openbare ruimte niet aan de wettelijke minimumkwaliteit voldoet of als de (constructieve) veiligheid in het geding komt, vormt dit een uitzondering; het uitvoeren van deze maatregelen heeft te allen tijde prioriteit.

Er is sprake van achterstallig onderhoud wanneer meer dan 10% van het gebied wordt beoordeeld op het laagste CROW niveau (D). De werkvoorraad is dan te groot en extra ingrijpen is noodzakelijk. Met name bij verhardingen, objecten (speeltoestellen, bankjes, etc.) en civiele constructies kan sprake zijn van achterstallig onderhoud. Vanwege de korte cyclus is achterstallig onderhoud bij schoon minder aan de orde. De hoogte van het beheerbudget heeft een direct relatie met de kwaliteit van de reiniging. Bij groen kan in het kader van grote vervangingsopgaven ook sprake zijn van achterstallig onderhoud. Bij kortcyclische werkzaamheden, zoals maaien en schoffelen, is dit net als bij schoon minder aan de orde.

Schaalniveau waarop ambities bereikt worden: aansluiten bij gebiedsgericht werken

Om flexibel en kostenefficiënt te kunnen sturen op de ambitie voor beheer, worden normen gesteld op gebiedsniveau¹¹. Per gebied (Amsterdam bestaat uit 22 gebieden) wordt beoordeeld of de ambitie voor het beheer van de openbare ruimte wordt gehaald. Er is gekozen om de ambitie per gebied te beoordelen, zodat het aansluit bij het gebiedsgericht werken. Ook geven deze 22 gebieden de beheerder de ruimte om binnen het gebied werkzaamheden te prioriteren en daarnaast wordt op dit niveau voldoende inzicht verkregen in de verschillen in de stad. Door ambitieniveau verzorgd overal te hanteren, voorkomen we dat er grote verschillen in kwaliteit ontstaan tussen gebieden in de stad.

Ambitieniveau	Toelichting	Overall score in geheel gebied
A+	Zo goed als nieuw / alles 100% schoon.	A+ > 90%
A Top	Heel goed in orde / prachtig straatbeeld, amper vervuiling.	A+ en A > 90%
B Verzorgd	Heel en functioneel / verzorgd straatbeeld, matige vervuiling.	A+, A en B > 90%
C Sober	Verminderd comfort / rommelig straatbeeld, behoorlijke vervuiling	A+, A, B en C > 90%
D	Functioneverlies / vuil	D > 10%

Figuur 8: Normeringssystematiek

¹¹ Gebied is het geografisch deel van een stadsdeel waar integraal gebiedsmanagement wordt uitgevoerd en jaarlijks een gebiedsagenda voor wordt opgesteld.

IV. Monitoring en inspectie

Voor een goede sturing op kwaliteit, kosten en risico's zijn uniforme inspectiegegevens nodig. In Amsterdam gaan we monitoren en inspecteren conform de Rijkswaterstaat methodiek. Daarin worden drie inspectiesoorten onderscheiden om de functionele- en beeldkwaliteit te meten:

- Schouw op veiligheid in het kader van wettelijke aansprakelijkheid en dagelijks onderhoud.
- Toestandsinspecties om inzicht te krijgen in de functionele- en beeldkwaliteit van de assets, met als doel het monitoren van de prestaties in vergelijking met de afgesproken prestaties.
- Instandhoudingsinspecties om inzicht te krijgen in de functionele kwaliteit van het areaal ter bepaling van de benodigde instandhoudingsmaatregelen op de middellange termijn en de bijbehorende kosten.

Welke inspecties en bijbehorende functionele normen en beeldmeetlatten gehanteerd worden, wordt per asset uitgewerkt in een zogenaamd asset-specifiek Inspectiekader. Afspraak hierbij is dat dit centraal wordt vastgesteld. Ook hier geldt dus dat we één stedelijke taal spreken.

Voor de inspectiegegevens geldt dat we enkelvoudig informatie verzamelen en deze meervoudig gebruiken. Niet voor elk doel (de gebiedsbeheerder, Onderzoek, Informatie & Statistiek, beleidsafdelingen, etc.) wordt eigen monitoring uitgevoerd, maar één monitor wordt voor meerdere doeleinde gebruikt. Er wordt een database opgebouwd met zowel dynamische (inspectiegegevens) als statische (areaal, uitgevoerd onderhoud) gegevens over alle assets in de stad.

Met deze gegevens op orde kunnen we transparant maken wat de effecten zijn van de beheerstrategie en met behulp van deze informatie kunnen we gericht bijsturen en sneller en slimmer inspelen op mogelijke risico's en de lokale behoeftes.

Het stadsbrede systeem voor beheer bestaat uit:

- Drie gedefinieerde ambitieniveaus, sober, verzorgd en top, zijn gelijk aan CROW C, B en A.
- Samenwerking tussen stad en stadsdelen bij het vaststellen en doorontwikkelen van geschikte inspectiecriteria voor alle assets in de Amsterdamse openbare ruimte.
- Een definitie voor achterstallig onderhoud: wanneer meer dan 10% van het gebied wordt beoordeeld op het laagste CROW niveau (D).
- Een schaalniveau voor de ambitie: Het ambitieniveau wordt in alle 22 gebieden nagestreefd.
- Een inspectiemethodiek op basis van 5.1.2.e en Instandhoudingsinspectie. We ontwikkelen een asset-specifiek inspectiekader.
- Een database met zowel dynamische (inspectiegegevens) als statische (areaal, uitgevoerd onderhoud) gegevens over alle assets in de stad.

2.4

Meten is weten: bestuurlijke indicatoren

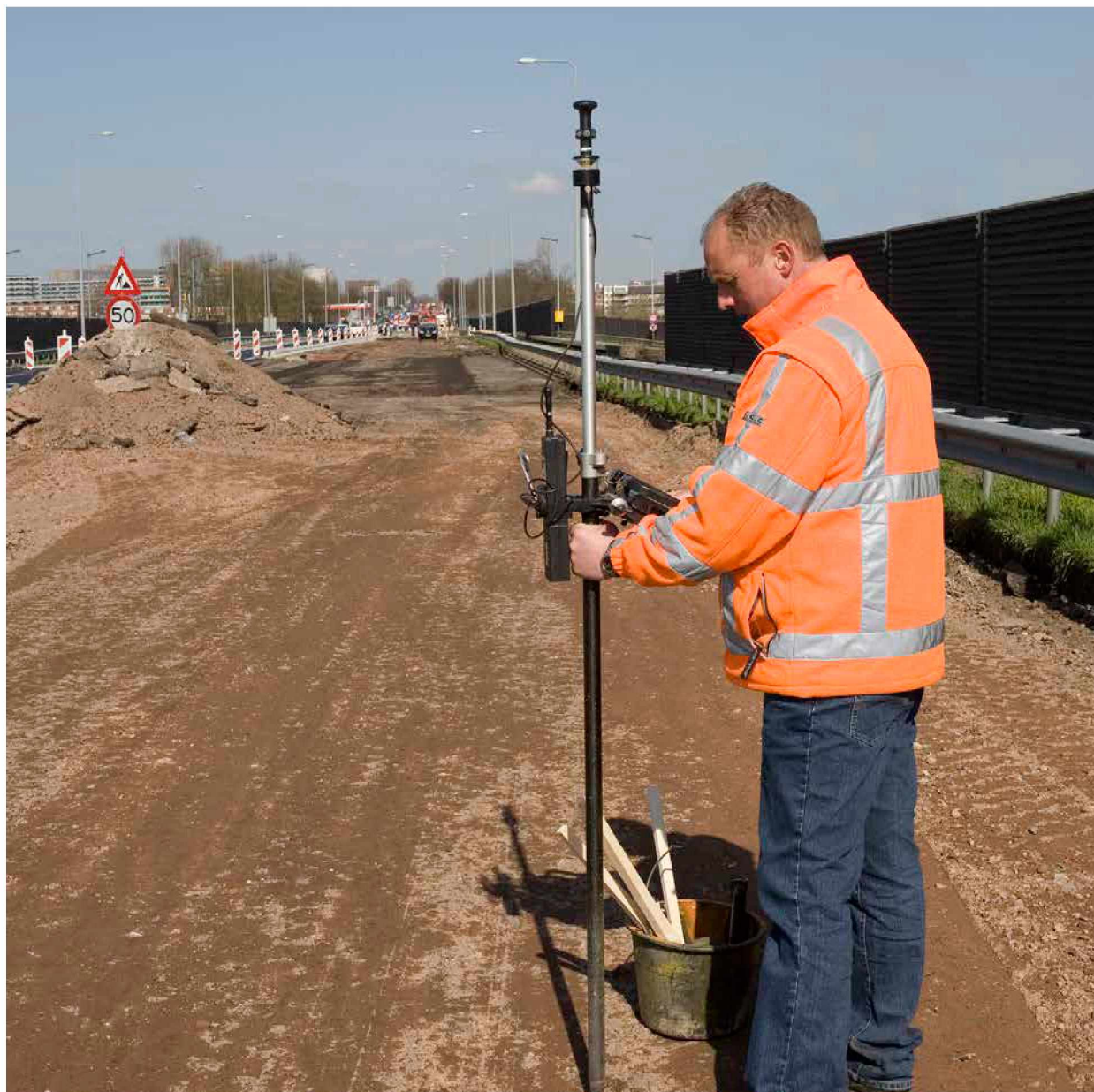
Metingen: objectieve kwaliteit

Jaarlijks zal de gemeenteraad geïnformeerd worden over de kwaliteit van de openbare ruimte. Daarvoor worden de onderstaande nieuwe objectieve bestuurlijke indicatoren opgenomen in de begroting.

Er komen drie nieuwe indicatoren in de begroting. Eén voor de kwaliteit van de reiniging, één voor de kwaliteit van de straten en pleinen en één voor het groen in de stad. Voor alle drie de onderwerpen is de indicator:

- Aantal gebieden (van de 22 gebieden) in Amsterdam dat beheerd wordt op streefniveau verzorgd, inzichtelijk gemaakt middels een visuele weergave van de kwaliteitsniveaus per gebied.

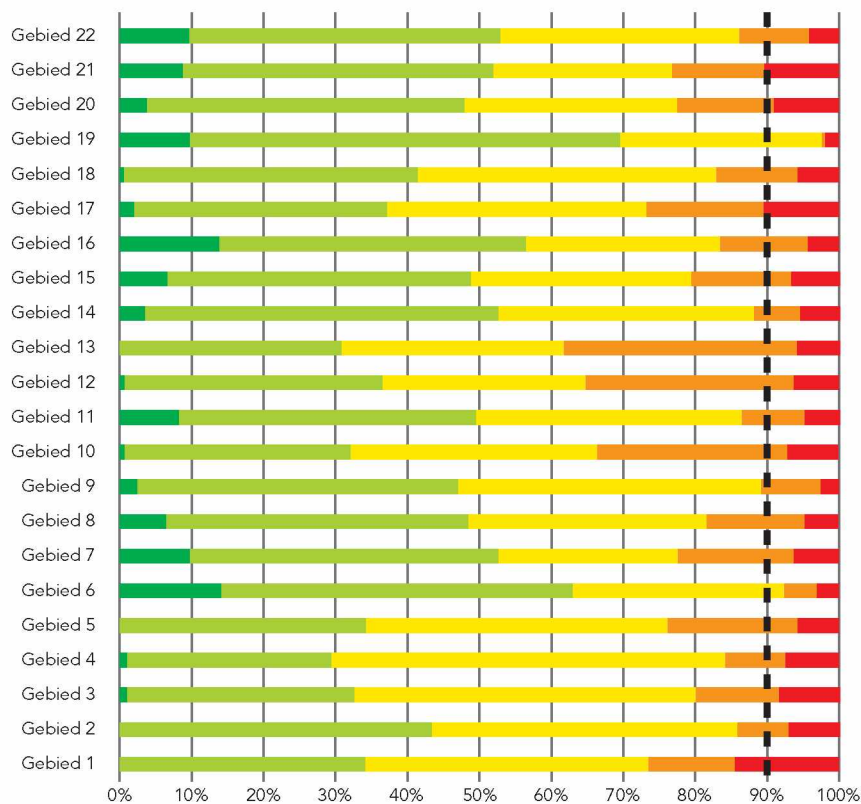
Deze indicator laat per gebied zien of het voldoet aan het vastgestelde ambitieniveau en geeft tevens inzicht in de verschillen in de stad en de opgave om de ambitie te bereiken.

Metingen: Huidige kwaliteit

Op basis van bestaande metingen weten we dat voor verhandingen en reiniging tussen de 80 en 85% van het areaal op niveau B of hoger ligt. De afgelopen jaren is een trend waarneembaar waarin het kwaliteitsniveau verslechterd is. Dit geeft de urgentie aan van de nu ingezette inhaalslag.

Om op het ambitieniveau verzorgd te komen, moet het percentage niveau B minimaal op 90% gebracht worden. Voor het onderhoud van de groenvoorzieningen moeten nog uniforme gegevens worden verzameld. Met deze indicatoren wordt de huidige kwaliteit inzichtelijk gemaakt.

Voorbeeld:

De openbare ruimte is verzorgd wanneer de rode (achterstallig) en oranje (sober) balk beide aan de rechter zijde van de 90% grens zitten.

Meningen: Subjectieve kwaliteit

Naast de functionele- en beeldkwaliteit, is het ook van belang te monitoren hoe Amsterdammers de openbare ruimte beleven. De belevingskwaliteit is subjectief en wordt door vele factoren beïnvloed. Bewoners ervaren de kwaliteit van de woonomgeving niet alleen aan de hand van goed onderhouden groen, maar ze wegen hun oordeel af aan de aanblik en schoonheid van de gehele openbare ruimte, waardoor dit geen één op één relatie heeft met de beheerinspanningen. Toch is de beleving van bewoners, bezoekers en ondernemers, en specifiek de tevredenheid, een zeer belangrijke graadmeter voor de kwaliteit van de openbare ruimte.

De gemeente monitort jaarlijks de subjectieve beleving aan de hand van o.a. de volgende 3 monitoringsindicatoren.

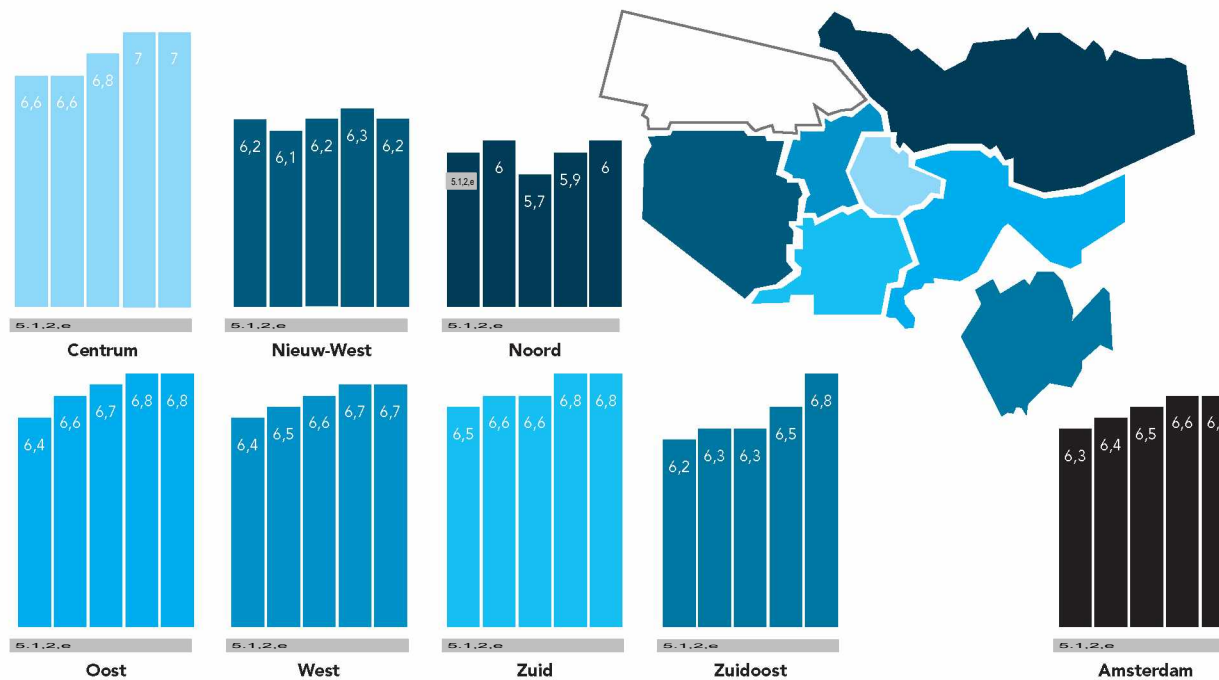
- Tevredenheid van buurtbewoners op het vlak van het onderhoud van straten en stoepen.
- Tevredenheid van buurtbewoners op het vlak van het onderhoud van de groenvoorzieningen.
- Tevredenheid van buurtbewoners op het vlak van het schoonhouden van de openbare ruimte.

Deze tevredenheidcijfers worden voor alle 22 gebieden in Amsterdam gemeten.

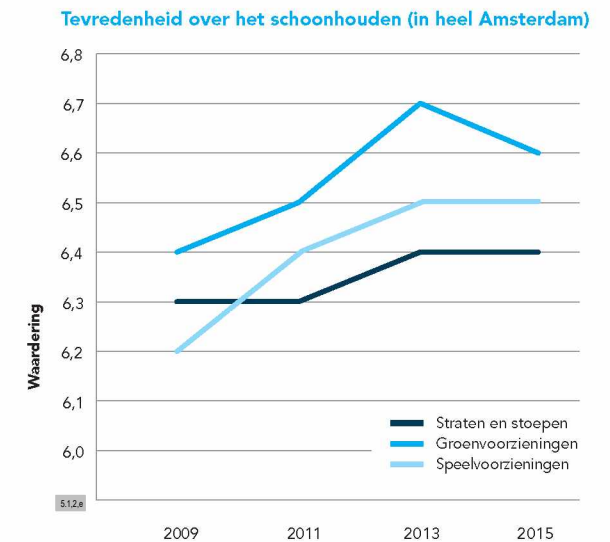
Uiteindelijk moet de objectieve verbetering van de openbare ruimte ook leiden tot een hogere tevredenheid bij de Amsterdammer. Uit cijfers van rve Onderzoek, Informatie en Statistiek Amsterdam blijkt dat Amsterdammers het beheer en schoonhouden van de openbare ruimte als voldoende beoordelen. Dit is niet overal gelijk in de stad.

In het jaar 2015 gaven bewoners het onderhoud van straten en stoepen gemiddeld een 6,6. Het onderhoud van groenvoorzieningen kreeg een 6,8.

Ook op het vlak van 'schoon' scoort de stad een voldoende. De tevredenheid over het schoonhouden van straten en stoepen, groenvoorzieningen en speelvoorzieningen is tussen 2009 en 2015 toegenomen (zie figuur 10). Maar het kan nog beter en daar gaan we voor.

Figuur 9: Lichte groei in tevredenheid over het onderhoud van straten en stoepen. Bron: Amsterdam in Cijfers, OIS, 2015

Figuur 10: Tevredenheid over het schoonhouden van assets in de openbare ruimte, in heel Amsterdam. Bron: Amsterdam in Cijfers, OIS, 2015

2.5

Nieuwe financiële systematiek voor optimaal beheer

Een aantrekkelijke en efficiënt beheerde openbare ruimte vraagt om goed assetmanagement, gebaseerd op optimaal beheer (heel en schoon) van de assets tegen zo laag mogelijke kosten over de hele levenscyclus (TCO: Total Costs of Ownership). Voor dit optimale beheer dient de huidige financiële systematiek te worden verbeterd.

Voldoende middelen op de juiste plek

Er zijn twee type verbeteringen nodig voor optimaal beheer:

1. Voldoende middelen voor de hele levenscyclus.
2. Onderscheid tussen instandhoudingsbudget en budget voor nieuwe opgave en verbetering.

Voldoende middelen voor de hele levenscyclus

Voor lang niet alle assets in Amsterdam zijn de volledige onderhouds- én vervangingsbudgetten beschikbaar, waarmee efficiënt kan worden gestuurd op basis van de risico's, kosten en prestaties. De Rekenkamer stelt dat ook in haar adviesrapport over de bruggen (Rekenkameronderzoek Beheer en onderhoud bruggen van oktober 2015).

“Betrekt het vervangingsonderhoud bij de invoering van assetmanagement. Tot op dit moment moeten budgetten voor vervanging prioritair worden aangevraagd. Dat maakt planmatig werken gedurende hele levenscyclus van een “asset” (van ontwerp tot sloop) onmogelijk.”

De Rekenkamer licht de aanbeveling als volgt toe: De middelen voor vervanging van bruggen worden niet structureel (voor meerdere toekomstige jaren) vastgelegd. Elk jaar dient bij de begroting (via structurele of incidentele prioriteiten) budget te worden aangevraagd voor de financiering van vervangingsinvesteringen en de daarmee samenhangende kapitaallasten. Dit betekent dat vervangingsinvesteringen dan moeten gaan concurreren met andere aanvragen in verband met de integrale afweging die wordt uitgevoerd. Kern van assetmanagement is het bestaan van structurele financiering voor de gehele levensduur van de brug. Bij mankementen aan een brug dient er integraal afgewogen te kunnen worden - op basis van de risico's, kosten en prestaties - of het beter is om de levensduur te verlengen door middel van beheer en onderhoud of om de brug te vernieuwen of te vervangen. De beheers- en onderhoudskosten voor de rest van de levensduur van de brug dienen vergeleken te worden met de benodigde investerings- en kapitaallasten die met de vervanging of vernieuwing samenhangen.

De redenering van de Rekenkamer is op alle assets van toepassing, zo is dit bijvoorbeeld ook een knelpunt bij goed assetmanagement van parken.

II. Onderscheid tussen instandhoudingsbudget en budget voor nieuwe opgave en verbetering

We kennen de driedeling: Stad Zijn (instandhouding van het bestaande voorzieningenniveau), Stad Verbeteren en (Nieuwe) Stad Maken. Beheer van de openbare ruimte is er primair voor het instandhouden van de bestaande stad. Echter de integrale beheerder van de openbare ruimte neemt ook aanpassingen en verbeteringen mee zodat de openbare ruimte aansluit bij de meest recente bestuurlijke wensen, maatschappelijke ontwikkelingen, verkeersveiligheid en lokale vraagstukken.

Om inhoudelijk en financieel te kunnen sturen op het onderhoudsniveau en de mate van inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen dient duidelijk het volgende onderscheid bij investeringen in assets in ogenschouw te worden genomen:

- (a) Instandhouding (dagelijks onderhoud, groot/periodiek onderhoud/ vervanging)
- (b) Nieuwe opgave en verbetering

2a Instandhouding

Dagelijks onderhoud en beheer:

Noodzakelijk onderhoud door schade en/of calamiteiten op basis van inspecties, onderzoeken, schouwen, meldingen (MORA) en actualiteiten (correctief) en regelmatig onderhoud om de assets beschikbaar, functioneel en schoon te houden. Betreft ook klein onderhoud van beeld- of frequentiebestekken (preventief). Klein onderhoud vaker dan één keer per jaar.

Groot onderhoud: Gepland periodiek onderhoud ter realisatie van de levensduur. Bijvoorbeeld herstel asfalt en verhardingen, herstraten, groot schilderwerk, herplanten en boomgrondverbetering. Groot onderhoud minder dan één keer per jaar

Vervanging(swaarde): Investeringskosten benodigd ter vervanging van de assets (sloop en nieuwbouw) bij ongewijzigde functie.

Bij Instandhouding zijn de kosten en investeringen het gevolg van een eerder gemaakte bestuurlijke keuze en is er geen tot zeer beperkte beleidsvrijheid. Wanneer de raad het kwaliteitsniveau voor instandhouding heeft vastgesteld, staan de meerjarige uitgaven voor dagelijks-, groot- onderhoud en vervanging (de instandhoudingsbudgetten) vast. Hierbij is dus geen sprake meer van een bestuurlijke keuze en dient de huidige systematiek, zoals ook door de Rekenkamer aangegeven, te worden gewijzigd.

Op basis van het assetmanagement wordt de vervanging van assets goed voorspelbaar. In het Meerjareninvesteringsprogramma (MIP) wordt rekening gehouden met de financiële gevolgen van de geplande vervanging van assets. Het assetmanagement levert de benodigde input voor het MIP waar het gaat om toekomstige vervangingsinvesteringen.

2b Nieuwe opgave en verbetering

Herinrichting/verbetering: 100%

vervanging waarbij de functionaliteit van de asset wordt verbeterd of gewijzigd. Dit betreft de meerkosten bovenop 1-op-1 vervangen.

Nieuwbouw of areaal uitbreiding: Bijvoorbeeld de aanleg van een nieuwe groenstrook, een nieuwe weg, brug of plein, veelal binnen een grondexploitatie.

Bij herinrichting en nieuwbouw is sprake van een nieuwe opgave, stad maken of stadsuitbreiding of –vernieuwing. Dit kan bestaan uit functiewijziging van de bestaande infrastructuur en openbare ruimte, uit nieuwe infrastructuur en openbare ruimte binnen de bestaande stad en uit areaaluitbreiding van de stad. Deze investeringen komen vooral uit het recent ingestelde Stedelijk Fonds voor de Openbare Ruimte en Mobiliteit, maar afhankelijk van de opgave ook uit externe subsidies, algemene middelen en GREX/VEF. Bij deze investeringen is sprake van een bestuurlijke keuze en dienen daarom

prioritair te worden afgewogen bij de voorjaarsnota en begroting. Dat is de huidige systematiek.

Voorwaarden voor invoering nieuwe financiële systematiek

Voordat een nieuwe financiële systematiek kan worden ingevoerd dient aan een viertal voorwaarden te worden voldaan.

I ● Meerjarig inzicht in de onderhoudssituatie en benodigde budgetten van assets

Zoals ook de Rekenkamer heeft gemeld in haar rapport over de bruggen in onze stad, is het inzicht in de onderhoudssituatie van onze assets nog onvoldoende. De informatie hierover werd per Stadsdeel en per RVE verschillend gemeten en ook verschillend vastgelegd. In bepaalde gevallen is de informatie alleen beschikbaar in het hoofd van de ervaren assetmedewerkers. De implementatie van assetmanagement en daarmee de uniforme wijze van monitoring en inspectie brengt hierin een grote verbetering. Dit zal leiden tot het opstellen van meerjarige instandhoudingsplannen voor alle assets. Daarmee is er inzicht in wanneer en waar welke maatregelen nodig zijn voor de instandhouding van onze assets.

II ● Ontvlechting van de budgetten

Scherp zicht is nodig op de budgetten voor instandhouding. Het optimaal beheer wordt belemmerd door onvoldoende inzicht in alle beschikbare budgetten in de stad. Ingrepen in de openbare ruimte worden vanuit veel verschillende bronnen betaald. Denk aan financiering uit grondexploitaties, Mobiliteitsfonds, Vereveningsfonds, subsidies van de Stadsregio, vanuit Groengelden of uit de Algemene middelen. Deze verschillende manieren van financieren maakt het ingewikkeld om zicht te krijgen op wat het onderhoud van de stad nu werkelijk kost en welke financiële ruimte er is voor nieuwe opgaven en extra kwaliteit. Ontvlechting van budgetten is daarom nodig.

III ● Voldoende middelen

De afgelopen jaren is onvoldoende geïnvesteerd in het onderhoud (in delen van de stad). Het aanzienlijke achterstallige onderhoud, waarvoor in het bijgestelde coalitieakkoord een financiële impuls is gegeven en waarvoor bij de Voorjaarsnota 2016 een extra aanvraag is gedaan, getuigen hiervan. Achterstalligheid brengt meerkosten met zich mee en zorgt dus voor hogere kosten over de gehele levenscyclus.

IV ● Middelen zijn over de gehele stad breed inzetbaar

Tenslotte dienen de financiële schotten tussen de verschillende gebiedsbeheerders te worden geslecht voor de meerjarige budgetten. Ze leiden er toe dat het beschikbare geld niet wordt ingezet op de plekken waar dit het hardst nodig is. Groot onderhoud en vervanging dienen niet gepleegd te worden daar waar toevallig budget beschikbaar is, maar daar waar het in de stad nodig is. Dat betekent dat, eenvoudiger dan nu, het bijvoorbeeld mogelijk moet zijn om op basis van een instandhoudingsplan onderhoudsmiddelen te verschuiven tussen Hoofdnet wegen en lokale wegen. Bij het verschuiven van middelen moet wel rekening gehouden worden met de regeling budgetbeheer en de begrotingsregels. Met behulp van een voorziening, reserve en eenvoudig beschikbaar krediet is dat realiseerbaar.

Nieuwe financiële systematiek

Wordt voldaan aan bovengenoemde voorwaarden, dan is de volgende ontvlechting en financiering van de instandhoudingsbudgetten gewenst:

1. Dagelijks/ regulier onderhoud: het jaarlijks beschikbare exploitatiebudget wordt gedekt uit de algemene middelen; voor ieder stadsdeel, de haven en de hoofdnetten.
2. Groot onderhoud: hiervoor dient een stedelijk meerjarig instandhoudingsbudget voor grootonderhoud (met meerdere componenten) te worden ingesteld.

3. Vervangingen van € 5 miljoen en minder: deze investeringen worden gedekt uit de reserve Beheer Stedelijke Infrastructuur. De middelen dienen structureel beschikbaar te zijn zonder jaarlijkse prioritaire afweging.
4. Vervanging van boven de € 5 miljoen: hierbij is sprake van een krediet. Ook hiervoor geldt dat deze middelen structureel beschikbaar dienen te zijn zonder jaarlijkse prioritaire afweging.

Middelen voor instandhouding dienen aldus meerjarig, binnen een door de raad gekozen kwaliteitsniveau, ter beschikking te worden gesteld zonder prioritaire afweging. Dit gebeurt tijdens het vaststellen van het gewenste kwaliteitsniveau.

(1) Dagelijks/ regulier onderhoud

Op dit moment geldt dat er bijna alleen instandhoudingsbudgetten zijn voor dagelijks onderhoud.

(2) (3) (4) Groot onderhoud en vervanging

Groot- en vervangingsonderhoud zijn voorspelbaar en regulier, maar niet altijd jaarlijks. Deze middelen dienen in de huidige systematiek vaak prioritair aangevraagd te worden bij de voorjaarsnota. De noodzakelijke kosten voor instandhouding strijden daarmee in de bestuurlijke afweging met aanvragen waarbij een vrije keuze is. Het betekent dat budgetten, in afwachting van bestuurlijke besluitvorming, niet snel beschikbaar zijn en tevens niet zeker is dat de aanvraag gehonoreerd wordt. Dit kan leiden tot een suboptimale inzet van middelen en geeft onzekerheid over de planning en het

combineren van werkzaamheden bij de uitvoering. Om zo laag mogelijke kosten over de gehele levenscyclus te kunnen realiseren, is het noodzakelijk dat de budgetten voor dagelijks beheer, groot onderhoud en vervanging integraal kunnen worden benaderd, zodat de budgetten afhankelijk van de ontwikkelingen in de markt (b.v. prijzen) en van de assets (b.v. sneller/ trager verval dan verwacht), flexibel kunnen worden ingezet. Door de juiste onderhoudsmaatregel uit te voeren geeft een beheerder niet teveel geld uit, maar ook niet te weinig. Te weinig onderhoud in het heden kan op termijn leiden tot onnodige extra onderhoudskosten in de toekomst. Er dient niet vervangen te worden wanneer de boekhoudkundige levensduur is bereikt / het asset volledig is afgeschreven, maar wanneer het nodig is (vroeger of later).

Een voorbeeld is asfalt. Daar geldt dat het uitstellen van onderhoud van de zichtbare delen, de deklaag, leidt tot versnelde achteruitgang van onderlagen, met als gevolg hogere kosten over de totale levenscyclus. Een tweede voorbeeld betreft de parken waar geldt dat het niet tijdig aanpakken van verzakking kan leiden tot grote achteruitgang van het aanwezige groen.

Het voorstel is daarom dat, zodra aan de voorwaarden wordt voldaan, de middelen voor groot- en vervangingsonderhoud niet meer prioritair behoeven te worden aangevraagd. Het leidt niet alleen tot een efficiënter en effectiever beheer, maar het ontlast bovendien het bestuur. Zij hoeft zich in de toekomst

dan alleen te richten op voorstellen waar echt sprake is van een keuze.

De middelen voor groot- en vervangingsonderhoud worden jaarlijks toegelicht en verantwoord in de begroting en de jaarrekening (zoals dat ook nu het geval is).

Stedelijk meerjarig instandhoudingsbudget voor grootonderhoud

Voor groot/ periodiek onderhoud dient er, indien sprake is van grote pieken en dalen in de jaarlijkse uitgaven, een meerjarig instandhoudingsbudget te worden gevormd. Groot onderhoud zijn kosten die een paar keer gedurende de levensduur (2-50 jaar afhankelijk van het soort asset) van een asset voorkomen. Het zijn noodzakelijke uitgaven om de asset in stand te houden en de normale levensduur te volbrengen. Het zijn daarmee geen investeringen die dienen te worden afgeschreven. Een meerjarig instandhoudingsbudget borgt dat de middelen snel en eenvoudig beschikbaar zijn wanneer het nodig is. Het gaat hier om een meerjarig instandhoudingsbudget en niet om een reserve, omdat het noodzakelijke instandhoudingsuitgaven betreffen aan een bestaande asset. Voor een meerjarig instandhoudingsbudget is wel nodig dat er een meerjarenonderhoudsplan aanwezig is. Zoals gezegd worden voor alle assets de bestaande instandhoudingsplannen verder ontwikkeld, zodat sprake is van een meerjarenonderhoudsplan en het instellen van een meerjarig instandhoudingsbudget mogelijk wordt.

Vervanging

Bij vervanging gaat het enerzijds om investeringen van € 5 miljoen en minder en anderzijds om investeringen van meer dan € 5 miljoen.

Investerings <= € 5 miljoen

Investerings van € 5 miljoen euro en minder worden niet geactiveerd. Er is dus geen sprake van een investeringskrediet. De middelen hiervoor zijn algemene middelen die jaarlijks prioritair worden toegekend. Voorstel bij deze vervangingsinvesteringen is om ze niet meer prioritair toe te kennen maar daarvoor jaarlijks de middelen te reserveren, die afhankelijk van de besteding in een jaar worden toegevoegd of onttrokken aan een reserve (de nieuwe benaming voor een fonds). 1 januari 2015 is hiervoor inmiddels een reserve bij de rve V&OR beschikbaar (Beheer Stedelijke Infrastructuur).

Investerings > € 5 miljoen

Bij de investeringen groter dan € 5 miljoen euro wordt afgeschreven en is sprake van een krediet. Voorstel hierbij is dat deze kredieten jaarlijks eenvoudig beschikbaar komen (dus geen prioritair afweging) door de kapitaallasten hiervan in de begroting meerjarig te reserveren.

Samenvattend overzicht

		Maatregel / opgave	Huidige Financieringswijze	Voorgestelde financieringswijze
Stad zijn	Instandhouding	Dagelijks onderhoud	Algemene middelen Stadsdeelparkeervondsen (7) Groengelden	Algemene middelen
		Groot / periodiek onderhoud	Algemene middelen Kredieten Stadsdeelparkeervondsen (7) Groengelden	Meerjarig instandhoudingsbudget Groot onderhoud
	Vervanging	Vervanging < € 5 miljoen	Prioritair	Reserve / exploitatie
		Vervanging >= € 5 miljoen	Prioritair	Krediet / activeren
Stad verbeteren	Verbetering	Renovatie / herprofilering / verbetering / extra kwaliteit	Algemene middelen Kredieten Stadsdeelparkeervondsen (7) CMF Externe subsidies	Stedelijk Fonds voor de Openbare Ruimte en Mobiliteit Kredieten (inv > 5 miljoen) Reserve (inv <=5 miljoen) Externe subsidies
Stad maken	Nieuwe opgave	Nieuwbouw / areaal uitbreiding niet grex		
		Binnenplanse aanleg grex, bovenwijkse voorzieningen	GREX / VEF/ Externe subsidies	GREX / VEF/ Externe subsidies

Nieuwbouw en areaaluitbreiding valt in principe buiten het kader van assetmanagement

Implementatie

In de komende paar jaar zal jaarlijks het meerjarig inzicht in de onderhoudssituatie scherper worden door dit uniforme kader voor beheer en de uniforme monitoring, schouw en inspecties. Zoals aangegeven is één van de voorwaarde om instandhoudingsbudgetten niet meer prioritair aan te vragen, een goed meerjarig inzicht in de onderhoudssituatie en benodigde budgetten van de asset. Voorkomen moet worden dat budgetten onnodig worden opgepot. De benodigde informatie zal er geleidelijk en voor steeds meer assets komen. In het derde kwartaal van 2017 worden voor de derde keer de instandhoudingsplannen opgeleverd. Op basis van die instandhoudingsplannen zal besloten worden voor welke assets het meerjarig inzicht voldoende robuust is. Wij gaan er vanuit dat dat in ieder geval voor Verhardingen, Groen, VRI/VIS en waar mogelijk bruggen het geval zal zijn. Voor kademuren, tunnels en straatmeubilair komt dat minimaal een jaar later.

Kader voor de financiële systematiek voor optimaal beheer

- Jaarlijks worden voor alle assets in de stad meerjarige instandhoudingsplannen opgesteld.
- In 2017 wordt een voorstel uitgewerkt voor de ontvlechting van de instandhoudingsbudgetten voor beheer in de stad.
- Bij de ontvlechting van de budgetten worden rekening gehouden met het op termijn niet meer prioritair hoeven aanvragen van instandhoudingsbudgetten.
- Bij de ontvlechting wordt een deel van het instandhoudingsbudget stedelijk inzetbaar zodat deze besteed kan worden waar nodig.

Bijlage

Bijlage I

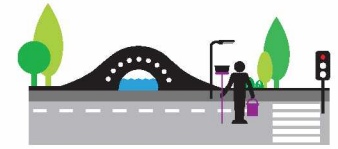
Staat van de openbare ruimte

De bijlage is opgebouwd uit kwantitatieve en kwalitatieve gegevens over de assets. Deze eerste visualisatie geeft een beeld van de stappen die gezet moeten worden om in 2025 het ambitieniveau verzorgd te bereiken. Met de systematiek van assetmanagement wordt deze data elk jaar completer. De bijlage is de eerste en belangrijke stap tot een eenduidig objectief beeld van de kwaliteit van Heel en Schoon voor de stad. Dit is van belang om te prioriteren - op basis van objectieve gegevens - waar in de stad extra beheer inspanning nodig zijn om het ambitieniveau te bereiken.

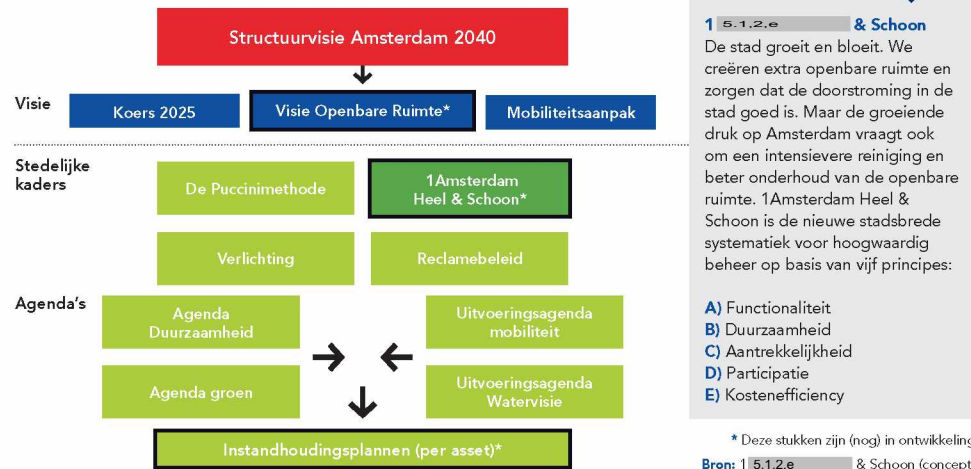
Met behulp van deze data is eerder, bij de Voorjaarsnota ^{5.1.2,e} inzichtelijk gemaakt dat er incidenteel minimaal € 100 miljoen nodig is om het achterstallig onderhoud Heel in te lopen (ijkdatum maart 2016). Een betekenisvolle stap om de hele stad in 2025 op ambitieniveau verzorgd te krijgen en te houden. De structurele budgetten voor Heel zijn nog geen onderdeel van deze bijlage.

In de Voorjaarsnota 2016, die het college van B en W op 19 mei heeft aangeboden aan de Gemeenteraad, staat dat Amsterdam jaarlijks ruim € 11 miljoen extra inzet om de stad schoon te houden. En er wordt € 64 miljoen uitgetrokken voor achterstallig onderhoud in de stad en investeringen in wonen in ontwikkelbuurten, met name buiten de ring en in Noord. € 10 miljoen daarvan is voor de inzet van Amsterdammers met een achterstand tot de arbeidsmarkt om hen zo een kans te bieden.

Factsheet Openbare ruimte

Beleid

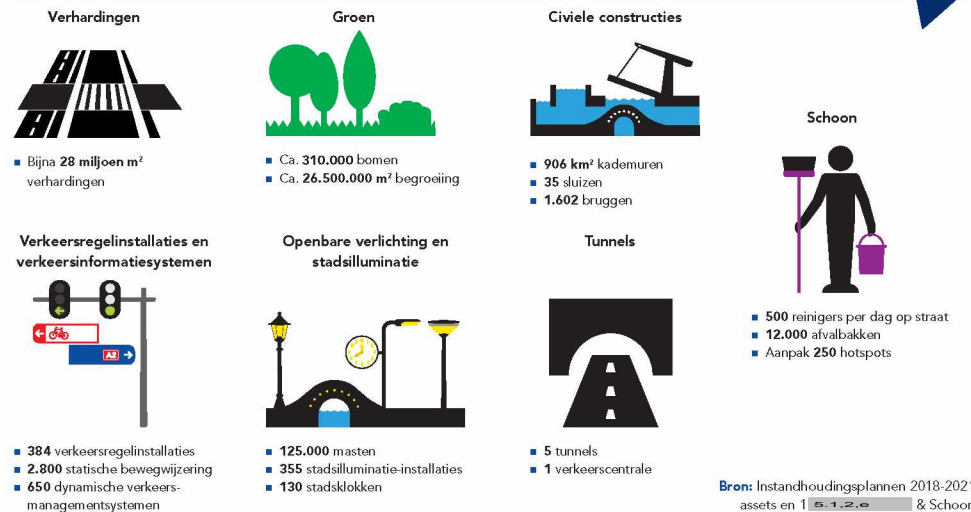
Prestaties

De bewoners van Amsterdam beoordelen de inrichting van hun woonomgeving (mooi of lelijk) gemiddeld met een

6.8

Bron: Amsterdam in cijfers 2016

Arealen

Ambitie

Factsheet Schoon

Beleid

Betere voorzieningen **Coalitieakkoord**

Participatie **Functionaliteit** **Beter reinigen**

5.1.2,e

2018-2022

Handhaven van regels **Aantrekkelijkheid**

Gedragbeïnvloeding

Kostenefficiency **Participatie**

1 5.1.2,e

& Schoon

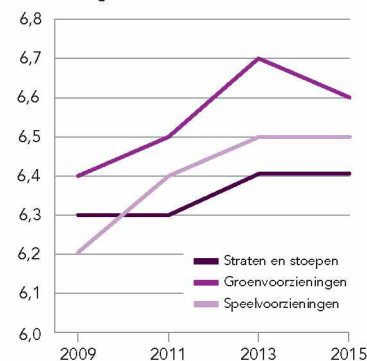
Duurzaamheid

Bron: 5.1.2,e Amsterdam 2017

Prestaties

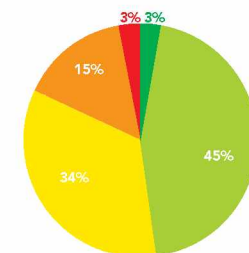
Tevredenheid over het schoonhouden
(in heel Amsterdam)

Waardering

Bron: OI&S

Beeldkwaliteit

Totaal
Bijna 28 miljoen m²

Ambitie niveau

- A+ Zo goed als nieuw
- A Technisch goed in orde
- B Heel en veilig
- C Verminderd comfort/veiligheid komt in het gedrang
- D Kapitaalvermindering, functieverlies, aansprakelijkstelling

Bron: OIS meting grof zwerfafval verhardingen voorjaar 2016

Arealen

Een schone openbare ruimte

- Schoonhouden groen
- Piekmomenten en evenement extra aandacht
- 500 reinigers per dag op straat
- Plak en klad aanpak
- Aanpak Hotspots 250 locaties
- Bijna 28 miljoen m² aan verhardingen schoonmaken
- Toenemend aantal gebruikers van de openbare ruimte
- 12.000 afvalbakken

Bron: 5.1.2,e & Schoon

Ambitie

1 Niveau verzorgd

- Focus op: intensief gebruikte en drukbezochte delen van de stad, beeldbeïnvloedende vervuiling, piekplekken en piekmomenten
- Intensieve aanpak hardnekkige hotspots

2 Duurzaamheid & innovatie

- Gedragbeïnvloeding en plaatsing afvalbakken ter preventie en vermindering van straat- en zwerfafval
- Straat- en zwerfafval zo veel mogelijk scheiden
- Participatie en samenwerking tussen bewoners, ondernemers en bezoekers
- Slimmer en zichtbaarder schoonmaken tijdens en na evenementen
- Handhavers en reinigers samen op pad
- Slimmer toepassen van data en digitale informatiebronnen
- Waar mogelijk aankopen of huren van emissievrij materiaal

3 Slagvaardig werken

- Informatiegestuurd werken
- Samenwerking uitvoeringsonderdelen
- Gezamenlijk inkoop van voorzieningen
- Centraliseren specialistische reinigingsactiviteiten

Bron: 1 5.1.2,e & 5.1.2,e Amsterdam 2017 en Bezuiniging Slagvaardige Overheden en Inkoop (toelichting)

Factsheet Verhardingen

Beleid

Duurzaamheid **Puccini-beleid** Participatie

Leidraad Centrale Verkeerscommissie

Kostenefficiency **Stedelijke standaard materiaalgebruik**

Beleidskader hoofdnetten/verkeersnetten

Verkeersveiligheid **Aantrekkelijkheid** Functionaliteit

CROW-systematiek **Wegbeheersystematiek**

Niveau verzorgd **1** 5.1,2.e **& Schoon**

Bron: Instandhoudingsplan Verhardingen 2018-2021 (concept)

Prestaties

Beoordeling bewoners
Bewoners van Amsterdam beoordelen het onderhoud van straten en stoepen in de eigen buurt gemiddeld met een: **6,6**

Twaalf wijken in de stad krijgen gemiddeld een onvoldoende. Hiervan liggen er zeven in Noord en drie in Nieuw-West.

Bron: Wonen in Amsterdam 2015

Technische kwaliteit

Ambitie niveau	Toelichting
A+	Zo goed als nieuw
A	Technisch goed in orde
B	Heel en veilig
C	Verminderd comfort/ veiligheid komt in het gedrang
D	Kapitaalvernietiging, functieverlies, aansprakelijkstelling
Onbepaald	

Bron: Afzonderlijke databases Gisib van de stadsdelen en V&OR 2014-2015

Arealen

Totaal oppervlakte verhardingen is **Bijna 28 miljoen m²**

→ Totaal oppervlakte verhardingen is circa **10%** van de totale oppervlakte van de stad.

Bron: Instandhoudingsplan Verhardingen 2018-2021 (concept)

Ambitie

- 1 Niveau verzorgd**
 - Wegwerken achterstallig onderhoud
 - Focus op aanpak elementen in woongebieden
- 2 Duurzaamheid & innovatie**

Pilots vanuit V&OR:

 - De weg als materiaaldepot (Maximaal hergebruik asfalt - tot 98%)
 - Water weg! (waterberging & verhardingen)
 - De weg als boomkwekerij (integrale boomgroeiplaatsen)
 - De weg als kunstwerk (plastic/ modulaire weg)
 - De weg als databank (slimmer beheren met data en digitale informatiebronnen)
 - De leefbare weg (fijnstofafvang en geluidsreductie)
- 3 Slagvaardig werken**
 - Levensduurverlengend onderhoud
 - Besparing door gezamenlijke inkoop van onderhoudswerkzaamheden
 - Hergebruik materialen

Bron: Instandhoudingsplan Verhardingen 2018-2021 (concept) en Bezuiniging Slagvaardige Overheden en Inkoop (toelichting)

Factsheet Groen

Beleid

Participatie **Kwaliteit** 5.1.2,e

Regenbestendigheid **Functionaliteit**

Bomenverordening **Duurzaamheid**

Intensief gebruik **Flora- en faunawet**

Aantrekkelijkheid **Biodiversiteit** **Duurzaamheid**

De tuin van alle Amsterdammers

Welzijn 1 5.1.2,e

Kostenefficiency & **Schoon**

Bron: Instandhoudingsplan Groen 2018-2021 (concept)

Prestaties

Beoordeling bewoners
Bewoners van Amsterdam beoordelen het onderhoud van groen in de eigen buurt gemiddeld met een: **6,7**

Vier wijken scoren gemiddeld een onvoldoende. Op stadsdeelniveau scoren de stadsdelen Noord en Nieuw-West lager dan de andere stadsdelen.

Bron: Wonen in Amsterdam 2015

Beeldkwaliteit

Categorie	A+	A	B	C	D
Bomen	58,1%	30,7%	10,8%	1,7%	4,4%
Gras	32,8%	17,7%	10,6%	1,7%	37,2%
Bepanting	31,4%	39,2%	10,6%	0,4%	17,4%

Ambitie niveau
A+ Zo goed als nieuw
A Technisch goed in orde
B Heel en veilig
C Verminderd comfort/veiligheid komt in het gedrang
D Kapitaalvernietiging, functieverlies, aansprakelijkstelling

Bron: Voorjaarsnota 2016

Arealen

Categorie	Totaal
Bomen	ca. 310.000 stuks
Gras	ca. 16.500.000 m ²
Bepanting houtachtig	ca. 7.950.000 m ²
Bepanting kruidachtig	ca. 174.000 m ²
Ruigte en oevers	ca. 1.890.000 m ²

Centrum
Nieuw-West*
Oost
West**
Noord
Zuid
Zuidoost

Totaal oppervlakte groen is circa 10% van het totale oppervlakte van de stad.
De groenarealen zijn afkomstig uit GISIB en verificaties met de uitvoeringsorganisaties.

* 5.1.2,e van West, exclusief Sloterdijken en Bretten
** Exclusief Westpoort

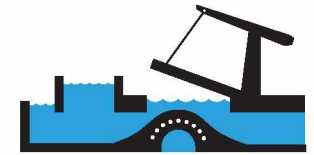
Bron: Instandhoudingsplan Groen 2018-2021 (concept)

Ambitie

- Niveau verzorgd**
 - Wegwerken achterstalligheid
 - Vaststellen nieuw monitor- en inspectiekader en uitvoeren inspecties volgens dit kader
 - Vaststellen prestatie-indicatoren
 - Vervanging populieren
 - Aanpak bodemdaling
 - Gegevens op orde in GISIB
- Duurzaamheid & innovatie**
 - Bij onderhoudswerkzaamheden worden zoveel mogelijk Rainproof aanpassingen doorgevoerd
 - Gerichter sturen op behoud van de juiste ecologische waarden
 - Hergebruik en recycling van (rest) materialen
 - Sturen op gebruik van duurzaam gekweekt groenmateriaal
- Slagvaardig werken** 5.1.2,e
 - Efficiëntere en uniformere stadsbrede inkoop

Bron: Instandhoudingsplan Groen 2018-2021 (concept)

Factsheet Civiele Constructies

Beleid

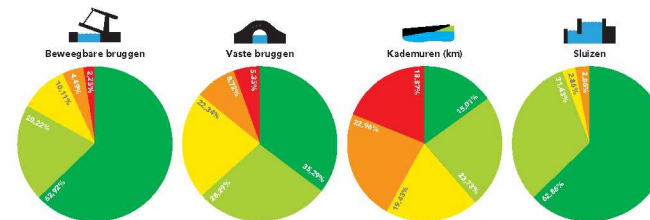
Inspectiekader Civiele constructies

Duurzaamheid 1 5.1.2.e & Schoon
 Participatie
 Niveau verzorgd NEN-normen Functionaliteit
 Nota Stedelijke Infra Kostenefficiency
 Aantrekkelijkheid Constructieve veiligheid
 Toetsingskader 5.1.2.e

Bron: Instandhoudingsplan Civiele Constructies 2017-2021 (concept)

Prestaties

Beeldkwaliteit

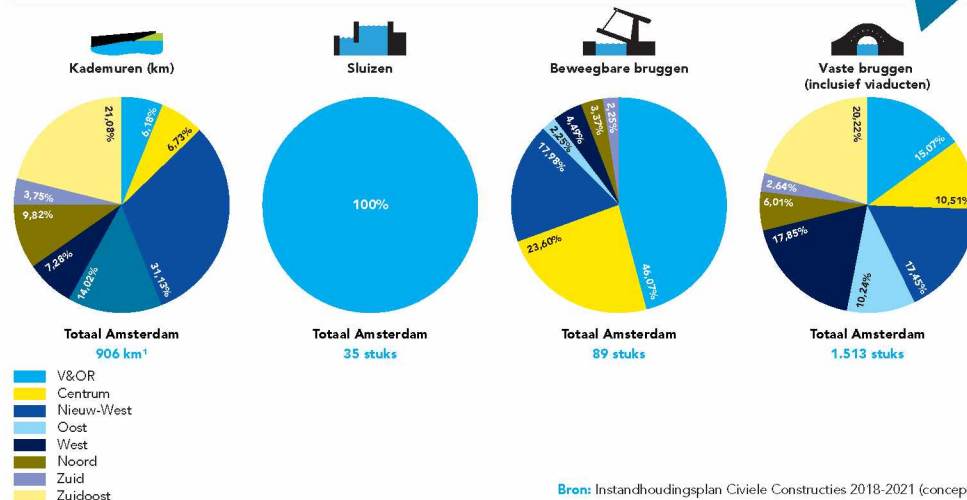
Ambitie niveau

Toelichting

Zo goed als nieuw
 Technisch goed in orde
 Heel en veilig
 Verminderd comfort/ veiligheid komt in het gedrang
 Kapitaalvernietiging, functieverlies, aansprakelijkstelling

Arealen

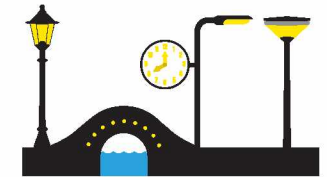
Ambitie

- 1 Niveau verzorgd**
 - Structurele raming voor groot onderhoud en vervanging
 - Preventief en correctief dagelijks onderhoud
 - Inspecties uitvoeren voor civiele constructies volgens NEN-2767
 - Programma's constructieve veiligheid kademuren en bruggen
 - Gegevens op orde m.b.t. GISIB beheersysteem
 - Documentenbeheersysteem op orde
- 2 Duurzaamheid & innovatie**
 - Duurzaam ontwerpen van houten en stalen constructies
 - Levensduurverlengend onderhoud
 - Gebruik duurzame en onderhoudsarme materialen en energiebesparing
 - Gebruik van minder milieu-belastende middelen en producten
 - Centrale objectbediening i.p.v. brugwachters
- 3 Slagvaardig werken**
 - Uniform beheer
 - Uniforme inkoop:
 - ↳ Stedelijk contract voor inspecties en nadere onderzoeken
 - ↳ Stedelijk contract dagelijks onderhoud civiele constructies

Bron: Instandhoudingsplan Civiele Constructies 2018-2021 (concept)

Openbare verlichting en stadsilluminatie

Factsheet

Beleid

Beleidskader Verlichting Innovatie Sociale veiligheid
 Leefbaarheid Visie openbare ruimte Kostenefficiency
 Functionaliteit Sfeer & beleving Verkeersveiligheid
 5.1,2,e Puccinimethode Participatie
 Licht op maat Duurzaamheid CROW-systematiek
 Standaardisatie Agenda Duurzaamheid Aantrekkelijkheid
 1 5.1,2,e & Schoon NEN-normen

Bron: Beleidskader Verlichting 2016 en Instandhoudingsplan Verlichting 2018-2021 (concept)

Prestaties

Van de ca. 16.000 storingen per jaar wordt **65%** binnen 15 dagen opgelost. En 42% binnen 5 dagen.

Bron: Tussenstand storingsproces, september 2016 (5.1,2,e)

Technische kwaliteit OVL

Ambitie niveau	Toelichting
A+	Zo goed als nieuw
A	Technisch goed in orde
B	Heel en veilig
C	Verminderd comfort/ veiligheid komt in het gedrag
D	Kapitaalvernietiging, functieverlies, aansprakelijkstelling

Energieverbruik per jaar in kWh

OVV	SIL	Klokken
41.125.483	1.017.807	20.493

Bron: Energie opgave 2015

Arealen

Stadsilluminatie (SIL) 335 installaties

bouwdeel	aantal	eenheid	toelichting
Armatuur	149.000	stuks	Deze armaturen bevatten zo'n 155.000 lampen (17.000 LED)
Bekabeling	480	km	
Kast	994	stuks	
Mast	125.000	stuks	
Draagkabel	10	km	
Intelligente schakelunit	994	stuks	

Bron: Instandhoudingsplan Verlichting 2018-2021 (concept)

Stadsklokken 130

Bron: Beleidskader Verlichting 2016

Ambitie

- Niveau verzorgd**
 - Wegwerken achterstalligheid netwerken
 - Verbetertraject storingsproces openbare verlichting
 - Gegevensbeheer op orde
- Duurzaamheid & innovatie**
 - 100% LED (of gelijkwaardig) in 2035
 - Vermindering energieverbruik door technische innovatie
 - Strooilicht en hinderlijke uitstraling verminderen/ voorkomen d.m.v. kwaliteitstoets
 - Gebruik slimme en effectieve verlichting en nieuwe techniek
- Slagvaardig werken**
 - Reduceren opslag van materiaal
 - Bij oplevering projecten controle o.b.v. steekproef
 - Verlichting op moeilijke plekken versneld vervangen door LED
 - Netwerkverbindingen centraliseren en combineren

Bron: Instandhoudingsplan Verlichting 2018-2021 (concept) en Bezuiniging Slagvaardige Overheden en Inkoop (toelichting)

Factsheet Tunnels

Beleid

Europese en nationale wet- en regelgeving
 Functionaliteit
WARVW 2013
 Beschikbaarheid
Agenda Duurzaamheid
 Kostenefficiency

Aantrekkelijkheid
 Bereikbaarheid
 Duurzaamheid
 Veiligheid
 Participatie

Bron: Instandhoudingsplan Wegtunnels 2018-2021 (concept)

Arealen

	IJ-tunnel	Heintunnel	Arenatunnel	de Ruijtertunnel	Spaarndammer-tunnel
Lengte in meters:	1039 (1682)*	1490 (1900)*	240	300 (500)*	465 (810)*
Rijstroken:	2x2	2x2	2x2	2x2	2x1
snelheid (km/u):	50/70	70	50	50	50
Voertuigen per etmaal:	40.000	30.000	20.000	25.000	20.000**
Geopend sinds:	1968	1997	1996	2015	2017

* Lengte tussen haakjes is de totale lengte, inclusief in- en uitrit
 ** Dit is voor de huidige weg in 2015

Bron: Instandhoudingsplan Wegtunnels 2018-2021 (concept)

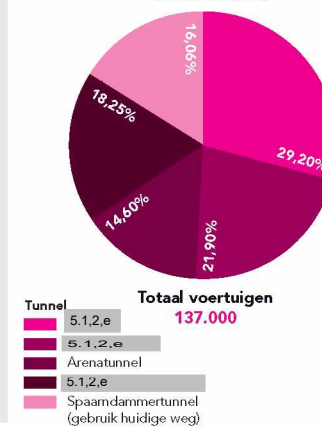
Prestaties

De gemiddelde beschikbaarheid van de tunnels in Amsterdam was in 2015*:

99,2%

* Exclusief langdurige sluiting voor geplande renovaties die met een frequentie van ca.10 jaar plaats vinden. En exclusief Spaarndammertunnel, die in 2017 geopend wordt.

Tunnelgebruik per etmaal in 2015

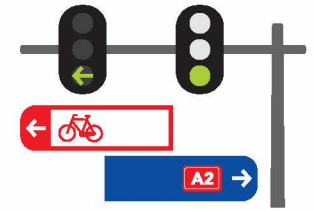
Bron: Instandhoudingsplan Wegtunnels 2018-2021 (concept)

Ambitie

- Niveau verzorgd**
 - Alle tunnels zijn optimaal beschikbaar, schoon en heel
 - Gelijke beheerstandaard voor alle tunnels
 - Na geplande renovatie in 2019 voldoen alle tunnels aantoonbaar aan de verscherpte Europese wet- en regelgeving
- Duurzaamheid & innovatie**
 - Maximaliseren technische levensduur
 - Pilotproject energiereductie
 - LED-verlichting
 - Reduceren watergebruik
 - Toepassen maatregelen energiereductie bij groot onderhoud
- Slagvaardig werken**
 - Kosteneffectief onderhoud met minimale impact op de omgeving
- Functionaliteit en veiligheid**
 - Ontwikkeling van risicomanagementsysteem
 - Verbeteren communicatie met weggebruikers
 - Service level agreement met tunnelbeheerder/asset owner

Bron: Instandhoudingsplan Wegtunnels 2018-2021 (concept)

Factsheet Verkeersregelinstallaties en verkeersinformatiesystemen

Beleid

Functionaliteit **Weg- en verkeerswet**
Wet bescherming persoonsgegevens

Verkeersveiligheid **Aantrekkelijkheid** **Bereikbaarheid**

Handboek verkeerslichten Amsterdam

NEN-normering **Toetsingscriteria VRI**

Kostenefficiency

Nationale Bewegwijzeringsdienst

Luchtkwaliteit **1** 5.1.2.e **& Schoon**

Participatie **Verkeersdoorstroom**

Bron: Instandhoudingsplan VRI/VIS 2018-2021 (concept)

Prestaties

41%

Van de VRI's is voorzien van LED-verlichting. Dat zijn 14.063 van de 33.832 lampen op 383 kruispunten.

Bron: Instandhoudingsplan VRI/VIS 2018-2021 (concept)

Milieuzone

ca. **200.000** kentekens worden per dag gescand.

Hieruit volgen **10** bekeuringen.

Bron: Team VIS

Arealen

Totaal 384 installaties

- Centrum
- Nieuw-West
- Oost
- West
- Noord
- Zuid
- Zuidoost
- Overig

VIS

DVM*: 650

Statische bewegwijzing: 2.800

Handhaving: 52

milieuzone

VOP's**: 25

* Dynamisch verkeersmanagementsysteem
 ** Voetgangersoversteekplaats met waarschuwingssignaal

Bron: Instandhoudingsplan VRI/VIS 2018-2021 (concept)

Ambitie

- 1 Niveau verzorgd**
 - Wegwerken achterstallig onderhoud
 - Naar risicogestuurd onderhoud en vervanging
 - Storingsanalyses
 - Updaten elektrotechnische installaties VRI's
 - Klad- en plakverwijdering
 - Uitvoeren instandhoudings-inspecties
- 2 Duurzaamheid & innovatie**
 - Dynamisch verkeersmanagement 2.0
 - Overgang naar LED
 - Conformeren aan landelijke dataprotocolen
 - Meer data als Open Data
 - Parkeerapp voor chauffeurs touringcars
- 3 Slagvaardig werken**
 - Levensduurverlengend onderhoud
 - Netwerkverbindingen centraliseren en combineren
- 4 Bereikbaarheid en veiligheid**
 - Lokale en regionale optimalisatie wegverkeer
 - Beperking van zoekverkeer
 - Crowdmanagement en spreading bezoekers

Bron: Instandhoudingsplan VRI/VIS 2018-2021 (concept); Team VIS en Bezuiniging Slagvaardige Overheden en Inkoop (toelichting)

Nieuw op de Nachtwacht

5.1.2.e

markt

APPALACHIA

Colofon

Amsterdam, juni 2017

Tekst en redactie

Gemeente Amsterdam, Verkeer en Openbare Ruimte

Vormgeving

DSGN.FRM

Fotografie

Fotobank gemeente Amsterdam

Meer informatie:

Verkeer en Openbare Ruimte

Postbus 95089, 1090 HB, Amsterdam, T: 14 020

www.amsterdam.nl

